

T.C

**Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı**

**ORTAOKUL 6.SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI
ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÜNİTESİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ
MATERYALLERLE ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARISINA ETKİSİ**

Elif ALKAR

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER

Burdur, 2017

T.C.
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
İlköğretim Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans Programı

ORTAOKUL 6.SINIF SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI
ÜLKEMİZ VE DÜNYA ÜNİTESİNİN BİLGİSAYAR DESTEKLİ
MATERYALLERLE ÖĞRETİMİNİN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK
BAŞARISINA ETKİSİ

Elif ALKAR
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER

Burdur, 2017

**MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ
ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 06/04/2017 tarih ve 180/2 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 04/05/2017 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Elif ALKAR'ın "Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemiz ve Dünya Ünitesinin Bilgisayar Destekli Materyallerle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi" konulu tez çalışması İlköğretim Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE : Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER
(Tez Danışmanı)

ÜYE : Prof. Dr. Kadir TEMURÇİN

ÜYE : Doç. Dr. Abidin TEMİZER

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

EBE/A/10

BİLDİRİM SAYFASI

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Elif ALKAR

Ortaokul 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Ülkemiz Ve Dünya Ünitesinin Bilgisayar Destekli Materyallerle Öğretiminin Öğrencilerin Akademik Başarılarına Etkisi

(Yüksek Lisans Tezi)

Elif ALKAR

ÖZET

Bu araştırma Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmadır. Araştırma, 2015-2016 eğitim-öğretim bahar yarıyılında Burdur merkez ilçesine ait bir ortaokulda bulunan iki farklı 6. sınıf öğrencileri üzerinden yürütülmüştür.

Araştırmada, ön-test-son-test kontrol gruplu yarı deneysel model kullanılmıştır. Çalışmada yansız bir şekilde bir sınıf deney bir sınıfta kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Kontrol grubundaki öğrencilere “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi geleneksel öğretim yöntemi(düz anlatım) ile uygulanmıştır. Deney grubundaki öğrencilere de bilgisayar destekli materyaller ile öğretim verilmiştir. Her iki sınıf için toplamda 4 ders saati ayrılmıştır. Araştırmada deney ve kontrol grubundaki uygulamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır.

Uygulamaların sonunda ön-test olarak sunulan başarı testleri, gruplar arasında farklılıkları saptamak amacıyla son-test olarak da kullanılmıştır.

Araştırmada, Sosyal Bilgiler 6. sınıf Ülkemiz ve Dünya ünitesi konularının bilgisayar destekli materyaller ile öğretim etkinliklerinin düzenlemesi öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı görülmektedir.

Anahtar sözcükler: Bilgisayar Destekli Öğretim, , Jeopolitik, Başarı Testi,

Sayfa Sayısı:108

Danışman: Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER

The Effects of Teaching Our Country and World Unit Topics with Computer Aided Materials on the Academic Achievement of Students at Secondary School 6th Grade Social Studies Program.

Elif ALKAR

ABSTRACT

This research is a study aimed to reveal the effects of teaching our country and world unit topics with computer-aided materials on the academic achievement of students at Secondary School 6th grade social studies program.” The research was carried out on two different 6th grade students in a secondary school in Burdur central district in 2015-2016 school year spring semester.

In the research, a semi-experimental model with pre-test-post-test control group was used. In the study, neutrally a class was designated as experimental class and another class was set as a control group. The "Our Country and World" unit was applied to the students in the control group with the traditional teaching method (straight expression).

The students in the experimental group were also taught with computer aided materials. A total of 4 class hours are allocated for both classes. Applications in the experimental and control group were carried out by the researcher.

Achievement tests that were presented as pre-tests at the end of the applications were also used as post-tests to identify differences between groups.

In the research it is observed that arrangement of teaching activities Our Country and World unit topics with computer-aided materials to Secondary School 6th grade social studies program students increase the academic achievement.

Key words: Computer Aided Education, Geopolitics, Achievement Test

.....

.....

TEŞEKKÜR

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim boyunca, uyarı, görüş ve önerileriyle akademik süreçte bana yol gösteren, kıymetli çalışmalarının yanında tez konusunda ve tez yazım sürecinde konuya ilişkin katkılarını eleştirilerini, sabrını ve hoşgörüsünü eksik etmeyen hocam, Sayın Doç. Dr. Yıldırım ATAYETER’’e teşekkürlerimi sunarım.

Yine lisans ve yüksek lisans eğitim hayatım boyunca bilgi, görüş ve tavsiyeleriyle bana yardımcı olan hocam, Sayın Prof. Dr. Zafer GÖLEN’ e teşekkür ederim.

Tez yazım sürecinde istatistik konusunda yardımlarını esirgemeyen saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Harun ŞAHİN, Doç. Dr. İrfan YURDABAKAN, Yrd. Doç. Meltem ÇENGEL ‘e teşekkür ederim.

Araştırmamın çalışma grubunu oluşturan Burdur İli Merkez ortaokulu 6.sınıf öğrencilerine teşekkür ederim.

Son olarak tez yazım sürecinde görüş ve destekleriyle varlıklarını hissettiğim, her zaman yanımda olan kıymetli ailem, Değerli dostum Araş. Gör. Dr. İrem NAMLI’ ya teşekkür ederim.

Elif ALKAR

Burdur – Mart - 2017

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY FORMU	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
BİLDİRİM SAYFASI.....	II
TEŞEKKÜR.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VI
SİMGELER VE KISALTMALAR	XI
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Problem Cümlesi.....	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı	5
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6.Sınırlılıklar.....	6
1.7. Sayıtlar.....	6
BÖLÜM II.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	7
2.1.1. Sosyal bilgilerin tanımı ve tarihçesi	7
2.1.2. Sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçları.....	10
2.1.3. Jeopolitik kavramının tanımı ve önemi	11
2.1.4. Jeopolitik kavramının tarihsel gelişimi.....	13
2.1.5. Türkiye'nin jeopolitik konumu ve önemi.....	13
2.1.6. Jeopolitik konularının 6. sınıf sosyal bilgiler programı ülkemiz ve dünya ünite konularının öğretiminde yer alma durumu	14
2.1.6.1. Nüfus ve Ekonomi başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu.....	16
2.1.6.2. Aldıklarımız-Sattıklarımız başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu	21

2.1.6.3. Devletlerarası ilişkiler başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu.....	24
2.1.6.4. Bütün dünya el ele başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu.....	29
2.1.6.5. Toplumlar arası etkileşim başlığı altında Jeopolitik konularının yer alma duru.....	31
2.1.7. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan başlıca öğretim yöntemleri.....	33
2.1.8. Bilgisayar destekli öğretim	37
2.1.9. Bilgisayar destekli öğretimin amaçları.....	38
2.1.10. Bilgisayar destekli öğretimin uygulama biçimleri.....	39
2.1.10.1. Ders sunu aracı olarak bilgisayardan yararlanma.....	39
2.1.10.2. Alıştırma ve tekrar amacıyla bilgisayardan yararlanma.....	40
2.1.10.3. Özel öğretmen olarak bilgisayarlardan yararlanma.....	40
2.1.10.4. Benzetim etkinlikleri sunu aracı olarak bilgisayarlardan yararlanma.....	40
2.1.10.5. Öğretici oyunlar için bilgisayarlardan yararlanma	41
2.1.11. Bilgisayar destekli öğretimin faydaları.....	41
2.1.12. Bilgisayar destekli öğretimin sınırlılıkları.....	43
2.1.13. Geleneksel öğretim (düz anlatım) ile bilgisayar destekli öğretim arasındaki farklar.....	45
2.1.14. Programlı öğretim ve bilgisayar.....	47
2.1.15. Bilgisayar destekli eğitim.....	47
2.1.16. Bilgisayar temelli öğretim	48
2.2. İlgili Yayın Ve Araştırmalar	49
2.2.1. Türkiye’de yapılan ilgili yayın ve araştırmalar	49
2.2.2. Dünya’da yapılan ilgili yayın ve araştırmalar.....	53
BÖLÜM III	55
3.1. Yöntem.....	55
3.2. Katılımcılar.....	55
3.3 Deney Deseni	56
3.4. Veri Toplama Araçları	57

3.5. İşlem Yolu	57
3.6. Deney Planı	58
3.7. Denel İşlemler	60
3.8. Verilerin Çözümleme Teknikleri	60
BÖLÜM IV	62
BULGULAR VE YORUM	62
4.1. Birinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar	62
4.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar	63
4.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar	64
4.4. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar	65
4.5. Beşinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar	66
BÖLÜM V	68
SONUÇ VE ÖNERİLER	60
5.1. Sonuç	68
5.2. Öneriler	73
KAYNAKÇA	74
EKLER	83
EK:1-ARAŞTIRMA ÇALIŞMALARINI İLE İLGİLİ İZİN VE YAZILAR	HATA! YER İŞARETİ TANIMLANMAMIŞ.
EK:1.1- Anket Çalışması İçin MAKÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünün İzin Yazısı	84
EK:1.2- Anket Çalışması İçin MAKÜ Rektörlüğü İzin Yazısı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
EK:1.3-Anket Çalışması İçin Burdur Milli Eğitim Müdürlüğü İzin Yazısı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
EK:2- ANKET ÇALIŞMASI YÜRÜTÜLEN OKULLARIN LİSTESİ	88
EK:3- BAŞARI TESTİ	89

EK:4- FOTOĞRAFLAR	.91
ÖZGEÇMİŞ	.95

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo</u>	<u>Sayfa No</u>
<i>Tablo 1. Deney Deseni.....</i>	<i>56</i>
<i>Tablo 2. Deney Uygulamaları Boyunca İşlenen Konuların Ders Sürelerinin Dağılımı</i>	<i>59</i>
<i>Tablo 3. Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine Ait Başarı Ölçümlerine Göre Hesaplanan Minimum ve Maximum Değerler, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçlarının Dağılımı</i>	<i>62</i>
<i>Tablo 4. Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim(Düz Anlatım) Gruplarına Ait Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U testi, Wilcoxon İşaretli Sıralar testi Dağılımı</i>	<i>64</i>
<i>Tablo 5. Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim(Düz Anlatım) Gruplarına Ait Son-Test Başarı Puanlarına İlişkin Mann Whitney U testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi</i>	<i>65</i>
<i>Tablo 6. Kontrol Grubu Öntest-Sontest Sonuçları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Dağılımı</i>	<i>66</i>
<i>Tablo 7. Deney Grubu Öntest-Sontest Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Analiz Sonuçlarına ait Dağılım.....</i>	<i>67</i>

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil	Sayfa No
Şekil 1. Türkiye'nin Coğrafi Konumu Haritası.....	17
Şekil 2. Nüfus ve Yerleşmenin Az Olduğu Alanlar	18
Şekil 3. Dünya İklim Kuşakları Haritası	18
Şekil 4. Dünyada Ekonomik Faaliyetlerin Dağılışı Haritası	19
Şekil 5. Farklı Kıtalarda Yer Alan Bazı Ülkelerden Görünüm	20
Şekil 6. Türkiye'nin Komşu Ülkelerle Olan Dış Alım ve Dış Satımını Gösteren Şekil.....	21
Şekil 7. İnternet Haberi 16 Mayıs 2011	22
Şekil 8. 2011-2012 Ocak-Mart Dış Ticareti.....	22
Şekil 9. Yıllara Göre İhracat ve İthalat Oranı	23
Şekil 10. Mustafa Kemal Atatürk'ün Sözleri.....	25
Şekil 11. Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Dış Politika Görüşleri	26
Şekil 12. Türk Devletleri.....	27
Şekil 13. Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı	28
Şekil 14. Tika'nın Hizmet Ettiği Bölgeler	28
Şekil 15. Japonya Depremi Gazete Haberi	30
Şekil 16. Pakistan Depremi Gazete Haberi.....	30
Şekil 17. Ülkemizde Yapılan Uluslar Arası Etkinlikler	32
Şekil 18. Londra(İngiltere) Olimpiyat Oyunları	32
Şekil 19. İstanbul'da Yapılan Formula(1) Yarışları	33

SİMGELER VE KISALTMALAR

BDE: Bilgisayar Destekli Eğitim

BDÖ: Bilgisayar Destekli Öğretim

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SS: Standart Sapma

N: Örneklem Sayısı

\bar{X} : Aritmetik Ortalama

P: Anlamlılık Düzeyi

Z: Verinin standart sapmaya olan uzaklığı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Sosyal Bilgiler, insanoğlu var olduğu andan itibaren vardır. Çünkü insanoğlunun varlığı ve hayatını sürdürebilmesi için doğal bir ortam kadar sosyal bir ortama da ihtiyaç vardır. İnsanlar yaşadığı çevrede, yeme ve içmenin yanı sıra kendini savunma, iletişim kurma, çeşitli duygular edinme ve bu duyguları ifade edebilme gibi becerileri kazanırlar. Tüm bu faaliyetleri insanın tek başına, hiç kimseye ihtiyaç duymadan yapabilmesi mümkün değildir. Durum bu boyuttayken toplumsal bilimlerin dolayısıyla Sosyal Bilgilerin, bir ders olarak yapılandırılmamış olsa bile insanoğlu kadar eski olduğu söylenebilir(Dönmez,2015).

Sosyal Bilgiler toplumun her alanında farklı önemlere sahiptir. İlköğretim çağında ders olarak okutulmaya başlanan Sosyal Bilgiler dersi, bireyin topluma uyum sağlaması ve iyi bir vatandaş olabilmesi için toplumsal bir kişilik kazanmasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi çocukların toplumsal meseleler hakkında bilgi sahibi olmaları ve ülkenin bir vatandaşı olarak sorumluluklarını bilinçli yönde öğrenmelerinde, insan ilişkilerini anlamalarında ve milli hassasiyetleri kavramalarında en önemli ve gerekli derslerden biridir(Dönmez, Yazıcı, 2015).

Sosyal Bilgiler, çocuklara, içinde var oldukları toplumun kültürel değerlerini kavratarak, onları topluma faydalı birer vatandaş haline getirme, ulusal değerler ve önemli toplumsal konular hakkında çocukları bilgilendirip onlara çeşitli tutum ve beceriler kazandırma, sosyal ve kişisel sorunları tanıma, analiz etme ve karar verme süreçlerinde öğrencilere yardımcı olma amacına hizmet eder(Dönmez, Yazıcı, 2015).

Sosyal Bilgiler, her insana kapasitesinin farkına varacak yaşantıyı mümkün kılacak fırsatlar vererek kendini tanımasına dolayısıyla kendini gerçekleştirmesine katkıda bulunur. Bağımsızlık ve işbirliğinin yanında içinde yaşadığı toplumun değerlerini anlama ve ona göre davranma gibi insan ilişkilerini idrak etmek için gerekli olan kavram ve genellemelerin oluşturulup geliştirilmesi de Sosyal Bilgiler dersi sayesinde mümkündür(Dönmez, Yazıcı, 2015).

Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilere sınırsız isteklerin sınırlı kaynaklarla nasıl karşılanabileceği konusunda kavram, beceri ve tutumları geliştirecek yaşantılar hazırlar. Ayrıca çocuklarda iktisatlı olma bilincini geliştirir(Dönmez, Yazıcı, 2015).

Son yıllarda çevremizdeki savaşlar sonucunda, memleketlerini terk ederek ülkemize sığınan göçmenlerin; beslenme, barınma, eğitim, sağlık vb. sorunları başta olmak üzere, birçok sorunu anlamak ve bu sorunlara çözümler üretebilmek için de Sosyal Bilgiler dersine büyük görevler düşmektedir(Dönmez, Yazıcı, 2015).

Sosyal Bilgilerde disiplinler arası bir bağlantı mevcuttur. Bu disiplinler arasında; Tarih, Sosyoloji, Coğrafya, Ekonomi, Antropoloji, Psikoloji, Siyaset Bilimi gibi disiplinler yer almaktadır. Sosyal bilgilerin başlıca alt disiplini olan coğrafya esasen bir yeryüzü bilimidir. İçeriğinde pek çok konu temeli bulunan coğrafya alanında, Türkiye'nin Jeopolitik konumunun önemi bu tez çalışmasının temelini oluşturmaktadır.

Jeopolitik, yabancı kökenli bir kelimedir. Eski Yunanca Geo(dünya) ve politika(siyaset) sözcüklerinden türetilmiştir. Coğrafya biliminin özel bir kolu olan jeopolitik terimin sözcük anlamına uygun olarak, yer(ülke) siyaseti, yani "bir ülkenin özel konumundan dolayı kazandığı askeri(stratejik), siyasal ve ekonomik önemi" anlamına gelir. Siyasi coğrafya ise siyasal bölgelerin yeryüzünde dağılımı, bunlara siyasal bakımdan daha fazla veya daha az önem kazandıran coğrafi faktör ve bu faktörlerin "yer" ile olan karşılıklı ilişkilerini inceler(Yazıcı, Koca, 2007).

Aslında jeopolitik, siyasi coğrafyanın bir devamıdır. Ancak daha geniş bir alanda daha çok sayıda konuyu içerir. Jeopolitiğin asıl önemli özelliği, uygulamaya yönelik oluşudur. Bu ilim,

siyasi coğrafyadan hareketle diğer unsurları da değerlendirerek politikaya ulaşır(Yazıcı, Koca, 2007).

Türkiye jeopolitik alanda dünya üzerinde önemli bir yere sahiptir. Dünyada iki kıtada toprağı olan dört ülkeden biridir.¹ Bundan ayrı olarak Türkiye'nin Afrika ile yakın ilişkisi ve etkileşimi vardır. Ülkemiz bu ana karaların, jeopolitik terimi ile “Dünya adası”nın menteşesi görünümündedir. Aynı zamanda bu menteşe üzerine vurulmuş kilit ve bu kilidi açan anahtar durumundadır. Kuzeyi güneye kapattığı gibi, güneyi kuzeye karşı da kapatır. Aynı zamanda batıyı doğuya doğuyu da batıya karşı kapatır(Yazıcı, Koca, 2007).

Ülkemiz coğrafyası geçmiş yıllarda da jeopolitik konularda etkili olarak, kilit ve anahtar rolünü oynamıştır. Çünkü yakın çağlara kadar bilinen, tanınan bu toprak, Dünya Adası'ndan ibarettir. Bilinen bütün eski uygarlıkların, bütün semavi dinlerin bu üç kıtanın birleşme noktası etrafında gelişmesi coğrafya etkisinin bir sonucudur(Yazıcı, Koca, 2007).

Türkiye jeopolitiğinin Sosyal Bilgiler öğretimindeki yerine bakılacak olursak; yapısalcı yaklaşım modeli dâhilinde bulunan bilgisayar destekli öğretim bu çalışma alanına girmektedir. Türkiye jeopolitiğinin geleneksel yaklaşım ve yapısalcı yaklaşım biçiminde sunulması mümkündür. Çalışma bu iki yaklaşımın karşılaştırması niteliğindedir. Bu çalışmada Yapısalcı yaklaşım başlığı altında kendine yer bulan bilgisayar destekli öğretimin çağımızın eğitim sistemindeki faydaları vurgulanmak istenmiştir. Bu çalışmanın Türkiye’de 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersine ait Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretimi üzerine **ele alınışı bakımından benzeri yoktur.**

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders programında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinde Türkiye jeopolitiğine çeşitli biçimlerde yer verilmektedir. Söz konusu çalışma “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinin bilgisayar destekli öğretimi ile geleneksel öğretimi arasında farkı ortaya çıkarmak için yapılmıştır.

¹ Türkiye, Rusya, Mısır, Panama.

1.2.Problem Cümlesi

Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler programı, Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretimin geleneksel öğretimi (düz anlatım) göre öğrencilerin akademik başarılarına etkisinde anlamlı bir fark oluşturmakta mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri nelerdir?

2. Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

3 Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

4.Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

5. Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler programında yer alan Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini ortaya koymaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda şu denence test edilmiştir; Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubundaki öğrenciler ile geleneksel(düz anlatım) öğretim gören kontrol grubundaki öğrencilerin deney öncesi ve sonrasındaki “başarı testi” puanlarındaki değişim deney grubu lehine anlamlı bir farklılık gösterir.

Araştırma kapsamında Bilgisayar destekli öğretimin, öğrenilen bilgilerin kalıcılığı yönünde birden fazla duyuya hitap etmesi ve öğrencileri etkin dinleme ve katılmaya teşvik etmesi açısından geleneksel öğretime göre daha etkin ve öğretici bir öğretim modeli olduğu amaçlanmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Araştırma, öncelikle günümüzde öğretim materyali olarak kullanılan bilgisayarın Türkiye'nin jeopolitik konumunun öğretimdeki etkilerini ve bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarılarının artırılması yönünde olumlu katkılarını vurgulamaktır. Bu amaç doğrultusunda öncelikle okullarda uygulanan bilgisayar destekli öğretimden biraz bahsetmek gerekir.

Esasen bilgisayar destekli öğretim, günümüz öğretim sistemini tamamlayıcı bir unsur olarak bilgisayarın çeşitli yazılım araçlarıyla öğretimde kullanılması anlamına gelmektedir. Hem bireysel hem de grup çalışmalarında öğrencileri güdeleyen, öğretimi görsel ve işitsel anlamda renklendiren ve eğlenceli hale getiren yine öğrenilen bilgilerin kalıcılığını sağlayan bilgisayar destekli öğretim her geçen gün önemini arttırmaktadır. Bu durumun meydana gelmesinde bilgisayar yazılımlarındaki çeşitlilik, değişen öğretmen profili ile öğretmenlerin programlara hâkimiyeti ve öğrencilerin bu öğretim yöntemine karşı ilgileri de etkilidir. Sözü edilen öğretimin uygulaması esnasında mutlaka okul-öğrenci-öğretmen ve öğretim etkinliklerini tamamlayan özelliklerin doğru ve yerli yerinde kullanılması da önemlidir.

Günümüzde uygun ders yazılımları sayesinde hemen hemen tüm ders ve öğretim kademesinde bilgisayarlar kullanılabilir. Bu durum öncelikle bilgisayar destekli öğretimin işlevselliği ve eğitim alanındaki ekonomikliğini göstermektedir. Bahsedilen ekonomiklik öğretimde az çabayla tam ve kalıcı öğrenmeyi sağlamaya yönelik etkinliklerdir. Bu da çeşitli program ve yazılımlarla mümkündür. Bu yazılımlar yaşa ve derse göre esneklik gösterir. Yazılımların desteği sayesinde bireysel çalışmalarda öğrencinin hızına, düzeyine göre hazırlanan öğretim yöntemi gerektiği koşullarda grup çalışmaları, işbirlikli öğrenme, benzetim tekniği vb. öğretim biçimleriyle çeşitlilik sunmaktadır.

Araştırma içerisinde “çağın aracı” olarak nitelendirilen bilgisayarın, Türkiye’nin jeopolitik konularının öğretimi üzerindeki faydasına değinilmekte ve bu aracın konu ile ilgili olarak nasıl daha faydalı kullanılabileceği konusuna vurgu yapılmaktadır.

1.6.Sınırlılıklar

1. Araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılı bahar dönemi ile sınırlıdır.
2. Araştırma Ortaokul 6. sınıf öğrencilerine uygulanan başarı testi ile sınırlıdır.
3. Araştırma Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında yer alan Ülkemiz ve Dünya ünitesi ile sınırlıdır.
4. Araştırma bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel(düz anlatım) modeli ile sınırlıdır.
- 6.Araştırma, Burdur ili merkez ilçesinde yer alan bir ortaokul ile sınırlıdır

1.7. Sayıtlar

- 1.Bilgisayar destekli öğretim ve geleneksel öğretim(düz anlatım) gruplarındaki deneklerin öğrenmeye karşı ilgilerinin eşit olduğu varsayılmaktadır.
- 2.Araştırma sırasında deney ve kontrol grubundaki deneklerin sınıf dışından yardım almamış ve ek çalışma yapmamış oldukları varsayılmaktadır.
- 3.Araştırma sırasında uygulanan ölçekleri öğrencilerin içtenlikle cevaplamış oldukları varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Sosyal bilgilerin tanımı ve tarihçesi. Sosyal Bilgiler, toplumsal gerçekleri kanıtlamaya dayalı bağ kurma süreci ve bunun sonunda elde edilen dirik bilgiler olarak tanımlanabilir. Toplumsal gerçek kavramına geniş çerçevede bakacak olursak, toplumsal yaşamı düzenleyen ve söz konusu yaşamın sürekliliğini sağlayan her türlü etkinlik akla gelir. Sosyal Bilgiler kavramının içerisine insanın hayatında kullandığı ve zorunlu olan, onun daha kolay, rahat, mutlu yaşamasını, kendini gizil güçleri doğrultusunda geliştirip gerçekleştirmesini sağlayan tüm toplumsal olgular ve ilişkiler girmektedir. Sosyal Bilgiler dersi bir başka açıdan tüm sosyal bilimlerin, felsefe ve diğer etkinliklerin ortak paydada bulunduğu bir alan olarak görülebilir(Sönmez, 1997, s.3). Sosyal Bilgilerin bu kapsayıcı yapısı onun disiplinler arası ve çok disiplinli bir alan olmasından ileri gelmektedir.(Doğanay, akt. Safran, 2009, s.4). Sosyal Bilgilerin okullardaki bu çok disiplinli özelliği orkestra gibi tarif edilmektedir. Orkestranın belirli müzik parçalarını notalarla ifade etmesi gibi, okul da kendi alanına özgü konuları belirli aşamalarda hayata geçirir ve uygular. Bazen orkestrada diğerleri yardımcı notaları çalarken, yalnızca bir müzik aleti tek başına tümünü yönetir. Örneğin, toplumda yer alan değişiklikler hakkındaki Sosyal Bilgiler dersinde yer alan bir üniteye coğrafya ve iktisadi bilimler, üniteyi desteklerken, tarih ise tümüne rehberlik eder, yol gösterir (Sunal; Haas, akt. Safran. 2009, s.4).

Sonuç olarak Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin bulgularından yola çıkarak bu bulguları bütünleştirip öğrencilerin seviyelerine göre basitleştiren, öğrencileri sosyal yaşama hazırlayan ve öğrencileri çözüm üretebilecek düzeye getirmeyi amaçlayan bir yurttaşlık eğitim programıdır(Öztürk; Otluoğlu; akt. Özdemir. 2005. S.2). Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler programı içerisinde çeşitli değişimler de yaşamaktadır. Teknolojik gelişmeler ve küresel sorunlara karşı alınacak ortak beşeri tavırlar, Sosyal Bilgiler programının yeniden şekillenmesine yol açmıştır. Küreselleşme ile birlikte uluslar, kendi ulusal kültürlerinin zenginliğini ve insanlığın ortak mirasına katkılarını daha fazla vurgulamaya başlamıştır(Öztürk, 2009, s.34).

Bu şekillenme süreci bugüne kadar olduğu gibi bu günde etkisini sürdürmekte ve Sosyal Bilgiler programı sürekli geliştirilerek daha etkili ve verimli bir öğretim programı haline getirilmeye çalışılmaktadır(Maurice; akt. Karaca. 2007, s.56).

Sosyal Bilgiler kavramının terim olarak karşımıza çıkması sürecine bakacak olursak bu süreç evrensel düzeyde 1916 yılına kadar uzanmaktadır. 1916 yılında Milli Eğitim Derneğinin orta dereceli okulu yeniden teşkilatlandırma komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul edilmiştir. ABD’de 1892 yılında Wisconsin Madison’da toplanan idare, ekonomi ve tarih öğretimi konferansı bütün bu konuları ‘Sosyal Bilgiler’ ismi altında toplamıştır. Daha sonraki yıllarda ise komite rapor ve neşriyatında belirtildiği gibi Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi öğretim metodlarına karşı duyulan ilgi fazlalaşmıştır(Maurice; akt. Karaca. 2007, s.56).

Türkiye’de ise Cumhuriyet dönemine ait ilkokullarla ilgili 1926, 1930, 1932, 1936, 1948, 1962, 1968, 1989 ve 1993 yıllarında milli eğitim mevzuatında Sosyal Bilgiler öğretimi ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. 1926 yılına ait programda ilkokulun başlıca amacı, genç nesli çevresine ait değişimlere aktif kılmak için vatandaşlar yetiştirmektir. Bu ilke yönünde; Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerine her biri ikişer saatten haftada altı saat olmak üzere 4. ve 5. sınıflarda yer verilmiştir. Bu ilkeyi kapsayan 1930, 1932 ve 1936 programlarında ise 1926 programındaki amaca bedence ve ruhça iyi alışkanlıklara sahip olmak, Türk toplumuna ve Cumhuriyet’e liderlik etmek, ülkeye faydalı olmak, milli, medeni ve insani fikir ve duygulara sahip bir hale getirmek gibi ilkelerde eklenmiştir. Bu yıllarda dersler, programlarda da benzer isimlerle okutulmuş; yalnızca yurt bilgisi 5. sınıfta bir saate indirilmiştir (iogm.meb.gov.tr/).

1948 yılında Sosyal Bilgiler programına eklenen ilkeler arasında ilkokul çocuklarına kendi milli kültürünü aşlamak, aynı kültür içerisinde içinde yetişen bütün vatandaşlara milli ülküleri ve amaçları vermek için gerekli bütün bilgileri, alışkanlıkları, ilgileri, hizmet arzusunu verimli bir şekilde kazandırmak yer almaktadır. 1962 program taslağında ilkokulun amacı; kişisel, insanlık ilişkileri, ekonomik ve toplumsal hayat olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda Tarih, Coğrafya ve Yurt Bilgisi derslerinin yerine toplu ve ülke incelemeleri dersi konulmuş; ders saatleri 4. sınıfta altı, 5. sınıfta beş saat olarak saptanmıştır. (iogm.meb.gov.tr: 30).

1968 programında ise, dersin adı Sosyal Bilgiler olarak tekrar değiştirilmiş ve ders 4. ve 5. sınıflardaki öğrenciler için beş saat olarak okutulmuştur. (iogm.meb.gov.tr: 120).

Orta öğretimin birinci kademesinde (ortaokul) 1924, 1927, 1930, 1931, 1938, 1949, 1967 programlarında Tarih ve Coğrafya dersleri aynı isimle yer almıştır. Tarih, birinci ve ikinci sınıflarda 1938 programına kadar haftada iki saat, üçüncü sınıflarda üç saat; 1938 ve 1949 programlarında ise tüm sınıflarda iki saat; Coğrafya dersi ise 1924 programında birinci sınıfta iki, 2 ve 3. sınıflarda birer saat olarak okutulmuştur. 1927, 1930, 1931, 1949 programlarında 1. ve 2. sınıflarda ikişer, üçüncü sınıfta birer saat, 1938 programında tüm sınıflarda ikişer saat olarak okutulmuştur. Malumat-ı Vataniye, Vatani Malumat, Yurt Bilgisi, Yurttaşlık Bilgisi dersleri (adları değiştirilmiş) aynı derslerdir. 1924, 1927, 1930 programlarında 2. ve 3. sınıflarda birer saat, 1931 ve 1949 programında her sınıfta birer saat, 1938 programında ise 2 ve 3. sınıflarda ikişer saat; 1967 programında ise, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık Bilgisi dersleri Sosyal Bilgiler adı altında toplanmıştır. Sosyal Bilgiler 1. ve 2. sınıflarda haftada beş, 3. sınıflarda ise dört saat okutulmuştur (iogm.meb.gov.tr: 120).

1975 temel eğitim programında sosyal bilgiler 4. ve 5. sınıflarda 3'er saat, ortaokullarda ise 6,7 ve 8. sınıflarda toplamda 10 saat olarak okutulmuştur. Program, 1981-1982 yıllarında Sosyal Bilgiler 6.7, ve 8. sınıflarda yer almıştır, 8. sınıflarda ayrıca 2 saat inkılap tarihi dersine de yer verilmiştir. Program, 1985 Ortaokul haftalık ders çizelgesinde milli tarih milli coğrafya vatandaşlık bilgisi ve T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük olarak yer almıştır(Şimşek, 2016, s.16-19).

1990 Sosyal Bilgiler programında 4. ve 5. sınıflarda yer almış ayrıca bu programda ölçme ve değerlendirmeye yönelik doyurucu ifadeler de yer verilmiştir. 1997 ilköğretim programında Sosyal Bilgiler 4,5,6,7,8. sınıflarda uygulanmıştır. 2004-2005 Sosyal Bilgiler programı içerisinde 8 yıllık zorunlu eğitim bütünlüğü ile bilişsel yapılandırmacı anlayış disiplinler arası, tematik yaklaşım ve sarmallık ilkelerinden faydalanılmıştır(Şimşek, 2016, s.16-19).

2.1.2. Sosyal bilgiler öğretiminin genel amaçları. 2005 Ortaokul Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzunda ifade edildiği gibi programın vizyonu 21. Yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, edindiği bilgiyi hayatında kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerileri gelişmiş, sosyal bilimcilerin bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen ve etkin olarak kullanan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını yetiştirmek olarak belirtilmiştir(Öztürk, 2009, s.34).

Tarih boyunca Sosyal Bilimler öğretiminin genel amaçlarında içinde yaşadığı toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerine paralel yönde bazı değişiklikler gözlenmiştir. Çünkü hayatın değişen ve gelişen şartları içerisinde insanın çevre ile olan ilişkilerinin de değişmesi doğaldır. Durum bu yöndeyken çağdaş sosyal bilimler programları güncel sorunlara göre biçimlendirilmekte, programın kapsamı ve yöntemi çevredeki değişmelere ve gelişmelere göre oluşturulup geliştirilmektedir. Ancak bütün bu değişimlerin ötesinde sosyal bilimler öğretimine genel olarak baktığımızda; kişilik gelişimi, insan ilişkileri, ekonomik verimlilik, yurttaşlık sorumluluğu, değişme ve hayatla mücadele, dünyayı ve yurdu tanımak için bilgi birikiminden olabildiğince yararlanma vb. alanlarda kişinin yeterliliklerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bir başka ifade ile Milli Eğitimin amaçları çerçevesinde iyi insan, iyi vatandaş ve bilgili insan yetiştirmek sosyal bilimler çerçevesinde yer alan tarih, coğrafya ve vatandaşlık bilgisi derslerinin de ortak amacıdır. Bu derslerin amaçlarına baktığımızda hepsinde olan ortak yönlerden bir tanesi, değişen toplum ve gelişen şartlar içinde insanın gelişimini ve vatandaşlık eğitimi esas almalarıdır. İlköğretimde ise bu amaçlar; İlköğretim ikinci kademe öğrencisinin seviyesine göre, Sosyal Bilgiler dersi çerçevesinde kazandırılmaktadır(Köstüklü, 1998, s.17-18).

Sosyal Bilgiler dersinin amaçlarından bir tanesi de çocuğun toplumsallaşmasını sağlamaktır. Doğal olarak bu yaştaki çocuklar toplumsallaşırken farklı farklı sorunlarla karşılaşabilirler. Karşılaştıkları bu problemleri ayrı ayrı çözümlenmeleri mümkün değildir. Bu çağdaki sorunlar, bir bütün içerisinde ancak çözebilirler. Sosyal Bilgiler dersi de çocuğun karşılaşabileceği problemleri bir bütün içerisinde öğrettiği için bu dersin bir bütün içerisinde verilmesi gerekir(Taşlı; akt. Karaca, 2007. s. 56).

Bunlara ek olarak Sosyal Bilgiler, insanları ve onların yaşamlarını da konu alır. Kendi kendimizi ve diğerler insanları daha iyi anlamamıza yardımcı olur(Doğanay; akt. Safran, 2009, s.4).

2.1.3. Jeopolitik kavramının tanımı ve önemi. İlk kez XIX. yüzyılın sonlarında Almanya’ da ortaya çıkan Jeopolitik kavramının pek çok bilim adamı tarafından çeşitli tanımları yapılmıştır(Lacoste, 2008, s.18). Coğrafyaya dayalı siyaset kurgusunu ifade eden jeopolitika, yunanca toprak anlamına gelen ”geo” ile politika anlamındaki “politeia” kelimelerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir(Eren, akt, Bakar, 2006, s.9).

Jeopolitiğin kelime anlamını, “coğrafi politika” veya “coğrafyaya dayanan politika” daha güzel şekliyle coğrafyanın yönlendirdiği politika” olarak açıklamak mümkündür(İlhan, 1992, s.6). Ancak bu kavramı “bilim olarak” ilk kez 1924 yılında İsveçli coğrafyacı Rudolf Kjellen ele almış ve jeopolitiği “coğrafi teşekkül veya yer içinde, bilim olarak devletin araştırılması“ şeklinde tanımlamıştır(Korkmaz, 2000, s.155).

Jeopolitik, geleneksel olarak coğrafi faktörlerin politika üzerine olan etkilerini inceler(Tarakçı, 2003, s.32). Jeopolitiğin kendisine özgü bir metodolojisi vardır. İstatistik bilgileri içerir ve diğer bilim dalları ile de işbirliği içerisindedir(Korkmaz, 2000, s.155).

Jeopolitik, coğrafya jeopolitiğinin iki temel ayağından birisidir. Coğrafya dikkate alınmadan politikaya ve stratejiye veri hazırlamak mümkün değildir. Çünkü jeopolitik coğrafyanın politikaya verdiği yönü belirler(İlhan, 1999, s.155). Bu yön boyutundaki bir diğer bir faktör ise sınırlardır. Çünkü sınırın gerçek işlevi, devletin egemenlik uygulamasının alanının sınırını belirlemektir(Defay, 2005, s.90).

Sınırın genişliği yani bir devletin çizili sınırlarla belirlenmiş yüzölçümü, komşu devletlerle jeopolitik güç ilişkilerinin bir sonucudur. Soğuk ve kuraklık yüzünden nüfusun az olduğu bölgelerde büyük alanlara sahip devletler görürüz. Çünkü buralarda ülkeler rakiplerle karşılaşmazlar(Lacoste, 2008, s.10).

Jeopolitik eksenlerin önemleri güç ve motivasyonlarından daha çok, hassas konumlarından ve jeostratejik oyuncuların davranışlarının potansiyel olarak hassas durumlarında doğuracağı sonuçlarından kaynaklanır. Çoğunlukla jeopolitik eksenler coğrafyaları ile belirlenir. Bu coğrafya bazen ya önemli bölgelere girişte ya da önemli bir oyuncuya kaynak sağlamayı reddetmekte bu devletlere özel bir rol verir. Bazı durumlarda jeopolitik eksen, önemli bir devlet, hatta bir bölge için koruyucu bir kalkan gibi davranabilir(Brzezinski, 1997, s.64).

Jeopolitiğe yakın duran ve bazı durumlarda birbiri ile karıştırılabilen bir kavramımız daha mevcuttur ki o da jeostratejidir. Bu bakımından jeostratejinin de jeopolitikten hangi yönlerden ayrıldığını gösteren bir tanımlama yapmak gerekir.

Jeostrateji; coğrafi etmenlerin ülkelerin askeri stratejileri üzerindeki etkilerinin incelenmesidir. Diğer bir ifade ile yer stratejisidir. Bir bakıma daha çok askeri konular ile ilgili bir terimdir. Jeopolitik gibi ekonomik ve siyasal coğrafya verilerine göre dış siyaseti belirlemez. Önemli olan ülkenin bu etmenlere dayanarak askeri alanda yön tayin etmesidir(Özey, 2012, s.11).

Jeopolitiğin ne olup ne olmadığını daha iyi anlaşılması, sınırları ve ilgi alanı hakkında belirli görüşlere ulaşılması için unsurlarının (alt birimlerinin) neler olduğu konusunda anlayış birliği gerekir. Jeopolitiğin coğrafyaya dayanan değişmeyen unsurları ve beşeri konulara dayanan değişen unsurları vardır. Coğrafyaya dayanan ve değişmeyen üç unsur; saha, coğrafi bütünlük ve de bölge coğrafyasında işgal ettiği yerdir. Dördüncü değişmeyen unsur diğer unsurların oluşturduğu, ülkenin coğrafi özelliğidir. Bu durum ülkenin ada devleti, kenar devleti veya bir kıta devleti olması durumudur. Değişen unsurlar ise beşeri(sosyal, ekonomik, politik, askeri ve kültürel) değerlerdir(İlhan, 1989, s.21). Ancak bu unsurlara genel olarak baktığımızda ve kapsamını biraz daha daralttığımızda içerisinde en önemli ve jeopolitiğin temel taşları diyebileceğimiz unsurların ilk olarak ülkenin coğrafi konumuyla ilgili olduğunu görürüz. Diğer önemli iki unsur ise ekonomik, sosyal ve kültürel unsurlardır. Jeopolitik açıdan ekonomik unsurların kapsamı, milli güç unsurları daha çok dış politikayı etkileyen ve politik güce doğrudan katkı sağlayan stratejik seviyedeki hammaddeler, maden ve mineraller, enerji kaynakları ve ulaştırma gibi ana unsurları kapsar. Sosyo-kültürel unsurlar ise, ülkelerin komşuları ile ortak dil, din, tarih, kültür ve hatta ırki akrabalık taşımasının o ülkelere güç kazandırması ve o ülkelerin politikalarını karşılıklı olarak olumlu yönde etkilemesi gücüdür. Aksine bir durum her zaman potansiyel bir çatışma alanı yaratır(Tarakçı, 2003, s. 44-48).

2.1.4. Jeopolitiğin tarihsel gelişimi. Jeopolitik kavramının bilim dünyasındaki başlangıç dönemi ikinci dünya savaşından sonrasına denk gelmektedir. Doğal ortam ve devletlerin siyasal etkileşimleri üstüne odaklanmış olan jeopolitiğin özellikle doğal ortamın siyasete etkisini ön plana çıkararak evrensel yasaları belirlemesi XX. yüzyılda daha belirleyici olmuştur(Defay, 2005, s.43).

İlk defa coğrafya ile politika arasında bir ilgi olduğunu coğrafyanın ülke emelleri için kullanılması gerektiğini Alman bir siyasi coğrafyacı olan Friederich Ratzel ortaya atmıştır. Ratzel “Milletlerde mekân duygusunun kışkırtıcı karakterini ileri sürmekte bu duygu emrederse siyasi hudutlar aşılabilir, keza deniz duygusu da mekân duygusunun aynısıdır ve büyüyen devlet genişlemelidir.” diyerek coğrafi mekân ve ülke politikası arasında bir bağ kurmuştur(Tezkan, taşar akt. Gün s.23).

Jeopolitik kelimesini ise ilk kez İsveçli siyasi coğrafyacı Rudolf Kjellen(1864-1922) 1899 yılında “*Ymer*” dergisinde kullanmıştır(ilhan, 2005, s.29).Ancak jeopolitiğin dünyada en çok bahsedildiği dönem 1903 yılı olmuştur. Bu tarihte İngiliz coğrafyacı Halford Mackinder tarafından yayımlanan ünlü “TheHistorical Pivot of History” isimli makale ustaca önerilmiş tarihsel taslaktır. Yayımlandıktan sonra çok ünlü olan “TheHistorical Pivot of History (tarihin tarihsel eksenini) başlıklı makale, dünyanın kalbinin (heartland) Atlantik ve Pasifik’e eşit mesafede, Hazarın kuzeyinde olduğunu iddia eder(Lacoste, 2008 s.22.23).

Mackinder gibi diğer siyasi coğrafyacıların da bu kavram üzerine temellendirdikleri teorilerde Avrasya yer kürenin en büyük kıtası ve jeopolitik olarak bir eksenini olarak görülür. Dolayısıyla Avrasya’ya hükmeden bir güç dünyanın en ileri ve ekonomik olarak en verimli üç bölgesinden ikisini kontrol edecektir (Brezezinski, 1997, s.52-53).

2.1.5.Türkiye’nin jeopolitik konumu ve önemi. Avrupa ile Asya arasında bir köprü olan Türkiye tarihin ilk çağlarında itibaren jeopolitik bir önem taşımıştır(Serdaroğlu, 2004, s.320). Türkiye; coğrafyası, nüfusu, çok sayıda etnik akrabaları, tarihi kimliği, tarihi kimliğinden kaynaklanan evrensel etkinlik arayışı ve sahip olduğu askeri güçle dünyada önemli bir yer işgal etmektedir(İlhan, 2004, s.29). Coğrafya olarak baktığımızda Türkiye görünüşte üç ayrı denizlerle çevrili İspanya, İtalya gibi bir kıyı (kenar) devletidir ve bu durum jeopolitik konumu itibariyle Türkiye’ye bazı özellikler katmıştır. Öncelikle Türkiye’nin ABD, BDT, AB ve Orta Doğu gibi dört güç merkezinin birleşme noktasında bulunması, NATO’nun en güney ve doğu sınırını teşkil etmesi, AB ile İslam dünyasının temas noktası üzerinde

olması, ülkemizin Dünya ve bölgesel güçler üzerinde yarattığı karşılıklı etkileşimleri belirlemektedir. Bu bağlamda Türkiye konumu ve gelişen dünya değerleri açısından bir sınırlar ülkesidir. Asya ile Avrupa'nın İslamiyet ile Hıristiyanlığın, NATO ile BDT'nin, liberal ekonomik sistem ile kolektif sistemin sınırında yaşamaktadır(Tarakçı, 2003, s.146).

Türkiye'nin konumunu özel kılan diğer bir özellik ise topraklarının büyük bölümünü çöllerin teşkil ettiği Ortadoğu coğrafyası içinde çölü olmayan tek ülke olmasıdır. Öte yandan yine bölgede çoğu ülkeler su sıkıntısı çekerken Türkiye büyük su kaynaklarını elinde bulundurmaktadır. Karadeniz ile Akdeniz arasındaki zorunlu ve çok dar olan geçidi elinde bulunduran Türkiye bu iki deniz arasındaki deniz trafiğini tamamen kontrolü altında bulundurmaktadır(Tarakçı, 2003, s.144).

Türkiye XX. Yüzyılın başlarından bu yana dünyada sahip olduğu önemi korumaktadır ki bunun en önemli unsuru ünlü İstanbul ve Çanakkale boğazları ile birbirine bağlanan Akdeniz ve Karadeniz arasında sahip olduğu konumudur(Lacoste, 2008, s.227).

Türkiye bu köprü bağlantısı dışında iklim çeşitliliği, flora ve fauna, doğal ve kaliteli su, hayvancılık ve tarım, temiz denizler ve çevre, verimli topraklar vb. alanların neredeyse tamamında dünyada eşi benzeri olmayan bir konumda bulunmaktadır. Türkiye'nin sadece dünyadaki konumu itibariyle aldığı güneşi, başlı başına Avrupa'nın doğal ısı ve ışığa susamış nüfusunu ülkemize çekmeye yeterli olabilmektedir(Tarakçı, 2003, s.157).

2.1.6. Jeopolitik konularının 6. sınıf sosyal bilgiler programı ülkemiz ve dünya ünite konularının öğretiminde yer alma durumu. 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi ders kitabı içerisinde beşinci ünededir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında okutulan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı yenilendiği için ünite içerisinde değişiklikler görülmektedir. Özellikle ünitenin alt başlıkları değişikliğe uğramıştır.

2015-2016 eğitim-öğretim yılında okutulan 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi içeriğinde Türkiye'nin jeopolitik konumunun vurgusu ön plandadır. Dünyanın çeşitli kıtalarından ülkelere de bir önceki dönemde okutulan ders kitabına kıyasla daha geniş yer verilmiş bu ülkelerin ekonomik faaliyetleri vurgulanmıştır.

2015-2016 yılında kullanılan 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan ülkemiz ve dünya ünitesi içerisinde beş ana başlık bulunur. Bu başlıklar:

- Nüfus ve Ekonomi
- Aldıklarımız-Sattıklarımız
- Devletler Arası İlişkiler
- Bütün Dünya El Ele
- Toplumlar Arası Etkileşim'dir.

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesine genel bir çerçevede bakacak olursak, ünite içerisinde yer alan konuların büyük bir kısmında Türkiye'nin jeopolitik konumu ve bu konumunun ülkemize kattığı öneminden bahsedilmektedir.

Türkiye'nin jeopolitik konumu itibariyle Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan doğal bir köprü olması geçmişten günümüze çeşitli milletlere, kültürlere ev sahipliği yapmasını sağlamıştır. Ülkemizin jeopolitik konumunu ön plana çıkaran bir diğer özelliği denizlerle olan bağlantısıdır. Ülkemizin Karadeniz ve Akdeniz'i birbirine bağlaması, bu denizlere kıyısı bulunan ülkeler için Türkiye'nin önemini ayrıca arttırmaktadır.

Türkiye'nin jeopolitik açıdan bir diğer özelliği zengin petrol kaynaklarına sahip Ortadoğu ülkelerine olan yakın komşuluğudur. Bu ülkeler üzerinden geçen boru hatları ülkemiz sınırlarından çeşitli ülkelere petrol taşımaktadır.

Türkiye tarımsal üretim açısından da Dünyanın en uygun iklimlerinin yaşandığı topraklar üzerindedir. Ilıman iklim yapısı çeşitli tarım ürünlerin yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Ülkemizin nüfus yapısının genç ve fazla olması günümüz dünya ülkelerine baktığımızda bizi olumlu yönde etkileyen bir diğer faktördür. Özellikle Avrupa ülkelerinde bir sorun haline gelen nüfusun az olması sorunu ülkemiz için geçerli değildir. Genç, dinamik ve fazla bir nüfusa sahip oluşumuz² kuşkusuz ekonomimizin gelişimine katkı sağlamaktadır.

² TÜİK 2016 Türkiye'nin adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre nüfusu 79.814.871'dir.

Ünite içerisinde jeopolitik konumumuzun dış politikamızı ne ölçüde şekillendirdiğinden de bahsedilmektedir. Atatürk döneminde (1920-1938) yapılan uluslararası siyasi antlaşmalar ile dış politikamızın esasları belirlenmiştir. Bu antlaşmalar; dostluk, iyi komşuluk, tarafsızlık, uyuşmazlıkların barışçı yoldan çözümüne dönük antlaşmalardır.

2015-2016, 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı içeriğinde Türkiye jeopolitik konularının vurgulandığı ilk alt başlık “Nüfus ve Ekonomi” olup bu konu içerisinde bir Türkiye haritasına yer verilmiştir. Konuda ilk uygarlıklardan olan Sümerler, Babilliler, Hititler ve diğer uygarlıkların bu bölgeyi yaşam alanı olarak tercih ettikleri belirtilmiştir. Yine harita üzerinden vurgulama yapılarak Türkiye’nin, Asya ve Avrupa kıtaları arasında yer alması, İstanbul ve Çanakkale boğazlarına hâkim olması, zengin petrol kaynaklarına yakınlığı ile ilişkili olarak tarih boyunca yerleşme için tercih edildiği belirtilmiştir.

Türkiye’nin genç ve dinamik bir nüfusa sahip olması, yaşamak için uygun iklim koşullarına elverişliliği ekonomik faaliyetleri de çeşitlendirmektedir. Nüfus ve ekonomi alt başlığında bu özellikler en çok bahsedilen konular olmuştur.

Burada bahsi geçen bilgiler 6.sınıf ders kitabında şu şekilde yer almaktadır.

2.1.6.1. Nüfus ve Ekonomi başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu.

Ülkemiz ve Dünya ünitesi içerisinde yer alan jeopolitik konuları ile ilgili içerik Türkiye’nin konumu ile başlamaktadır(Şekil-1).

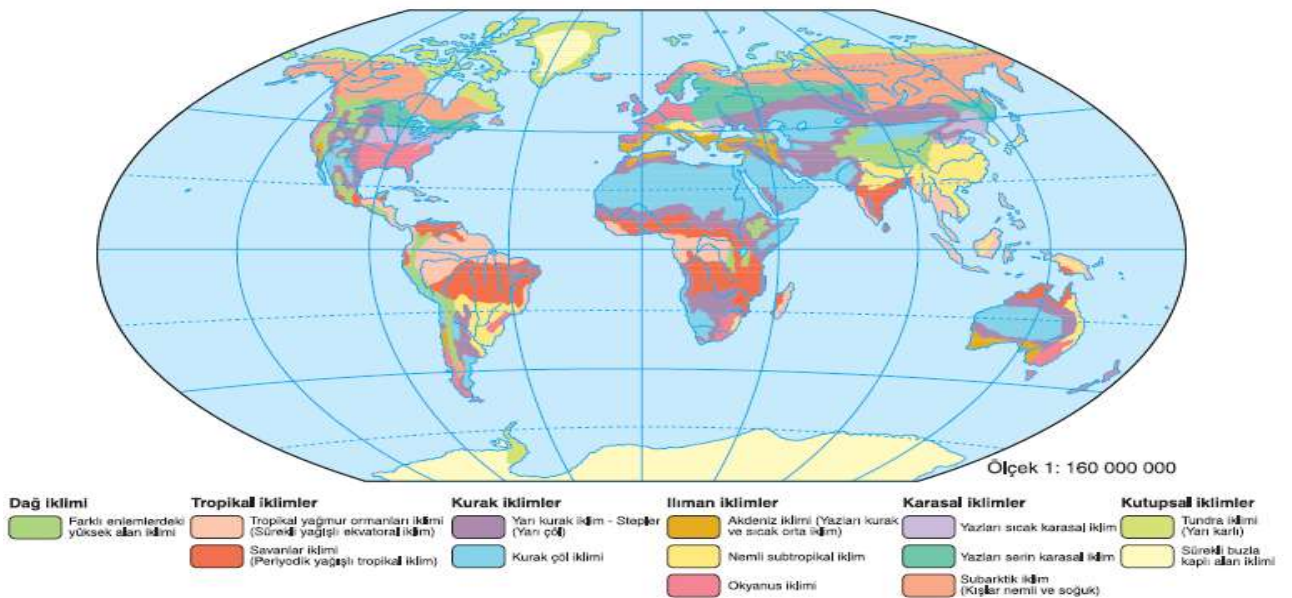
Şekil 1. Türkiye'nin coğrafi konumu haritası(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.118).

Türkiye; yukarıdaki haritada görüldüğü gibi Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında yer almaktadır. Akdeniz, Marmara Denizi ve Karadeniz'i birbirine bağlayan İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı'na hâkimdir. Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler diğer denizlere açılmak için Boğazları kullanmak zorundadır. Türkiye'nin güneyinde ve doğusunda zengin petrol kaynaklarına sahip ülkeler bulunmaktadır. Ayrıca Türkiye zengin yer altı ve yerüstü kaynakları ile büyük bir tarımsal üretim potansiyeline sahiptir. Dünya üzerinde bu kadar önemli bir yerde bulunan ve zengin kaynaklara sahip olan Türkiye'nin tarih boyunca yerleşme için seçilmiş olması tesadüf değildir. Türkiye bütün bu özellikleriyle birlikte genç ve dinamik bir nüfus yapısına da sahiptir. Ülkemizde olduğu gibi dünyada da insanlar yerleşmek için öncelikle ovalar, akarsu, göl ve deniz kenarları gibi yaşam koşulları uygun olan yerleri seçerler. Aşağıdaki fotoğraflarda görülen dağlık ve ormanlık alanlar ile çöl ve buzullar insan yaşamını zorlaştıran ve yerleşmeye uygun olmayan alanlardır. Buralarda yerleşme olsa bile nüfus oldukça azdır(Tekten,2015, s.118-119). (Şekil-2).

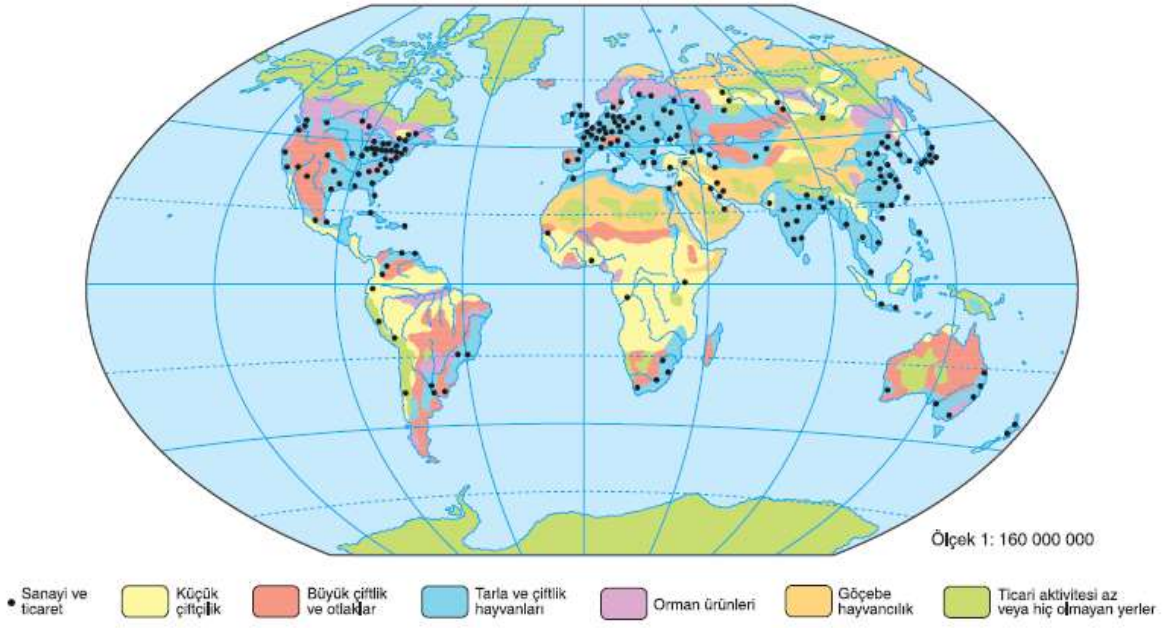
Şekil 2. Nüfus ve yerleşmenin az olduğu alanlar(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.119).

Dünyada nüfus her yere eşit olarak dağılmamıştır. Aşağıdaki dünya iklim kuşakları haritası incelendiğinde insanların dünya genelinde iklimi yaşamaya uygun yerlerde daha yoğun olarak yaşadıkları görülmektedir. Ilıman ve sıcak iklimin etkili olduğu bölgelerde nüfus da yoğundur(Tekten,2015, s.119). (Şekil-3).

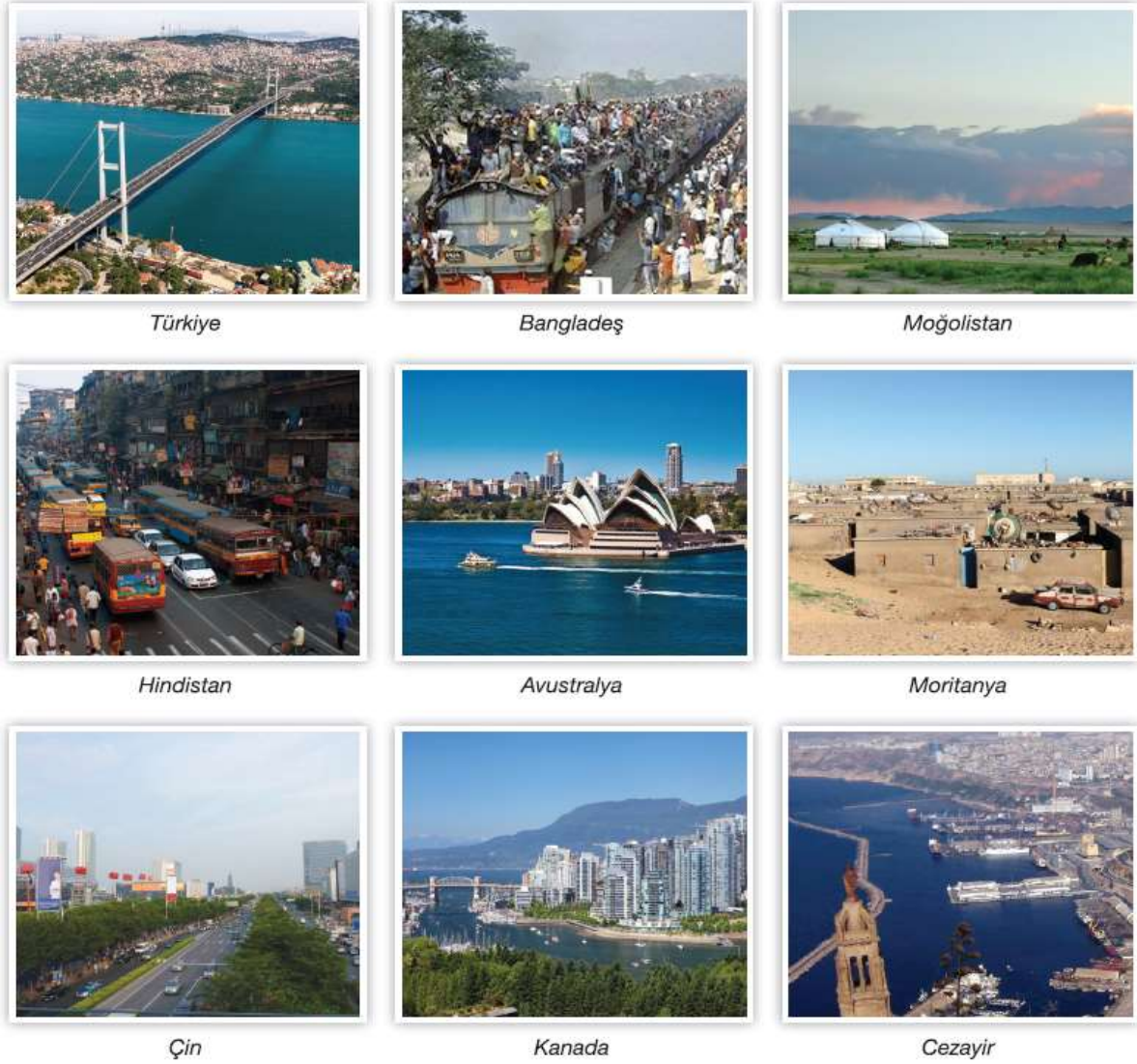
Şekil 3. Dünya iklim kuşakları Haritası(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.120).

Dünyada nüfusun dağılışı ile ekonomik faaliyetler arasındaki ilişkiyi görebilmek için aşağıda bir haritaya yer verilmiştir(Tekten, 2015, s.120). (Şekil-4).

Şekil 4.Dünyada ekonomik faaliyetlerin dağılışı haritası(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.120).

Nüfus yoğunluğu ile ekonomik faaliyetler arasında sıkı bir ilişki vardır. Nitekim dünyada tarım ve hayvancılığın iyi yapılabileceği, yer altı ve yer üstü doğal kaynaklar (su, madenler gibi) bakımından zengin olan yerler ile ticaret yolları üzerinde bulunan alanlar aynı zamanda nüfusun da yoğun olduğu yerlerdir. Tarih boyunca yerleşme için seçilen yerler yeryüzü şekilleri ve iklim bakımından uygun, doğal kaynakların bol olduğu ve ekonomik faaliyetlerin kolay yapılabildiği alanlar olmuştur(Tekten,2015, s.121). (Şekil-5).

Şekil 5. Farklı kıtalarda yer alan bazı ülkelerden görünüm(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.121).

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan “Ülkemiz ve Dünya” ünitesindeki ikinci alt başlık “Aldıklarımız-Sattıklarımız” başlıdır. Bu başlık içerisinde ülkemizin komşularıyla olan ekonomik alışverişinden söz edilmektedir.

Türkiye'nin yıllara göre ihracat ve ithalat oranları ve ürünleri tablo ve grafikler şeklinde gösterilmektedir. Özellikle de ülkemizin hangi ülkeden ne aldığı ve hangi ülkelere ne sattığı maddeler halinde belirtilmektedir(Şekil-6,7,8,9).

Burada bahsi geçen bilgiler 6.sınıf ders kitabında şu şekilde yer almaktadır.

2.1.6.2. Aldıklarımız-Sattıklarımız başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu. İnsanların yaşamaları için gıda, barınma, korunma gibi birçok ihtiyacı vardır. Devletler toprakları üzerinde yaşayan insanların ihtiyaçlarını gidermek için kendi ülkeleri içindeki kaynakları kullanırlar. Ancak ihtiyaçları için gerekli bütün kaynaklar bir devletin elinde olmayabilir. Bu durum bütün dünya devletleri için geçerlidir. İhtiyaç ve kaynak ilişkisi devletlerarasında ekonomik alanda(tarım, sanayi, maden vb)birtakım alışverişlerin yapılması sonuncunu doğurmuştur(Tekten,2015, s.122).

Ülkeler	Sattıklarımız	Aldıklarımız
Bulgaristan	Tekstil ürünleri, motorlu kara taşıtları ile motorları, mobilya, demiryolu ve tramvay lokomotifleri ile vagonları	Elektrik, tahıl ve bitkisel ürünler, kereste ve parke, kâğıt hamuru, kâğıt ve mukavva, petrol ürünleri, sentetik kauçuk ve plastik ürünleri
Yunanistan	İşlenmiş sebze ve meyveler, tekstil ürünleri, ham petrol ve doğalgaz, ev aletleri, plastik ürünleri, demir-çelik	Sentetik kauçuk ve plastik hammaddeleri, haşarat ilacı ve diğer zirai kimyasallar, elektrik
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	Gıda ürünleri, maden ve memba suları, tekstil ürünleri, rafine edilmiş petrol ürünleri	Meyveler, süt ürünleri, kum, kil
Suriye	Gıda ürünleri, tekstil ürünleri, kâğıt ve mukavva ürünleri, rafine edilmiş petrol, demir-çelik, çimento	Dabaklanmış deri, tekstil elyafından iplik ve dokunmuş tekstil, giyim eşyası ve deri işlemede kullanılan makineler
Irak	Gıda ürünleri, demir-çelik, tekstil ürünleri, rafine edilmiş petrol ürünleri, metal yapı malzemeleri, çeşitli makineler ve makina parçaları, ev aletleri, mobilya	Petrol, dabaklanmış deri, hurma
İran	Gıda ürünleri, tekstil ürünleri, tütün ürünleri, kereste ve parke, kâğıt ve mukavva ürünleri, tıbbi ve cerrahi teçhizat ile ortopedik araçlar, mobilya, ana metal sanayi ürünleri	Petrol, doğalgaz, elektrik, gıda ürünleri
Gürcistan	Gıda ürünleri, tekstil ürünleri, kâğıt hamuru ve kâğıt, petrol ürünleri, temizlik ve kozmetik ürünleri, plastik ürünleri, demir-çelik, ev aletleri, mobilya, izole edilmiş tel ve kablolar	Balık ürünleri, kereste ve parke, cam ve cam ürünleri, kimyasal gübre ve azotlu bileşikler

Şekil 6. Türkiye'nin komşu ülkelerle olan dış alım ve dış satımını gösteren şekil(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.122).

TUIK 2010 verilerine göre ülkemizin dış ticaret kaynakları ve ihracat açısından bir değerlendirme şu şekildedir.

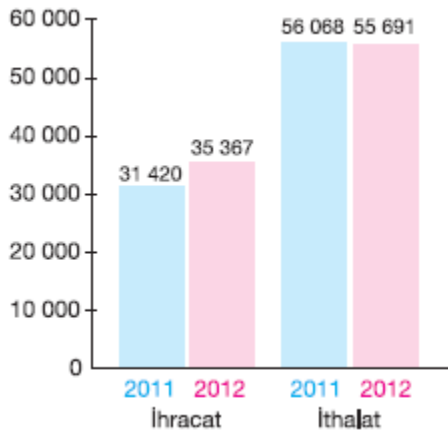
Petrol faturası ağır

Türkiye'nin ham petrol ithalatı son 8 yılda yaklaşık yüzde 29 azalmasına rağmen, ham petrol fiyatlarındaki artış 8 yılda Hazineye yaklaşık 44,1 milyar dolar ek yük getirdi.

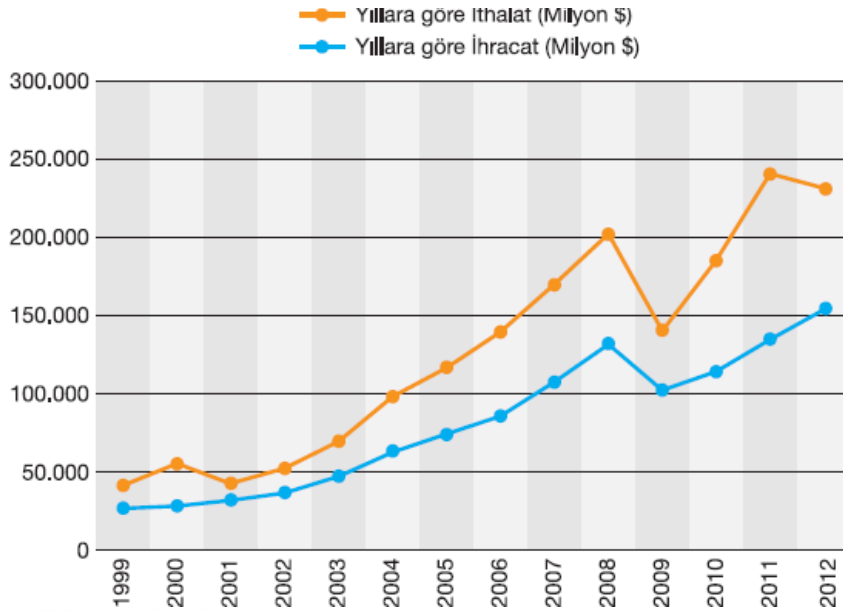
Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan "Ekonomik Veriler" raporundan yapılan derlemeye göre, 2002 yılında 23 milyon 707 bin 589 ton ham petrol ithalatı yapılırken, 2010 yılında 16 milyon 873 bin 392 ton ham petrol ithalatı yapıldı.

Şekil 7. İnternet haberi 16 mayıs 2011(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.123).

Ülkemizin yıllara göre ihracat ve ithalatını gösteren tablo ve grafikler ise şu şekildedir.

Şekil 8. 2011-2012 Ocak-mart dış ticareti(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.123).

Şekil 9. Yıllara göre ihracat ve ithalat oranı(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.123).

Ülkemizin 2012 yılı verilerine göre en çok ithalat yaptığı beş ülke ve ithal ettiği ürünler maddeler şeklinde belirtilmiştir.

- 1.Rusya Federasyonundan en çok doğal gaz ve endüstri cihazları ithal ediyoruz.
2. Almanya'dan en çok otomobil ve yedek parçalarını ithal ediyoruz.
- 3.Çin'den en çok elektronik ürünler ve ölçü aletleri ithal ediyoruz.
4. Amerika Birleşik Devletleri'nden en çok hava taşıtları ve uçak, kimyasallar, makine ithal ediyoruz.
5. İtalya'dan en çok otomobil, ilaç ve sağlık ürünleri ithal ediyoruz(Tekten,2015, s.124).

Ülkemizin 2012 yılı verilerine göre ihracat yaptığı bazı ülke ve ihraç ettiği ürünler ise şu şekildedir.

- 1.Almanya, Fransa, Rusya ve İngiltere'ye tekstil ürünleri ihraç ediyoruz.
- 2.İngiltere, İtalya ve Rusya'ya elektrikli cihazlar ihraç ediyoruz.
3. Almanya ve İtalya'ya fındık ihraç ediyoruz.

4. Fransa'ya otomotiv ve yan sanayi ürünleri ihraç ediyoruz.

5. Rusya Federasyonu, İngiltere ve Fransa'ya meyve ve sebze ihraç ediyoruz. (Tekten,2015, s.125).

6.Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabındaki Ülkemiz ve Dünya ünitesinde yer alan “Devletler Arası İlişkiler” alt başlığında ise Atatürk döneminde yapılan siyasi antlaşmalar ve dış politikada hangi ilkelerin benimsendiği açıklanmıştır. Bunlar: Tam bağımsızlık, karşılıklılık, devletlerin eşitliği, komşu devletlerle barış içinde yaşama, yurttan ve dünyada barış İlkeleri şeklindedir.

Ayrıca bu başlık altında, ülkemizin ortak tarihe ve kültüre sahip olduğu Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan gibi ülkelerle olan bağlar vurgulanmaktadır.

Türkiye'nin ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek amacıyla kurulan Tika(Türk İşbirliği ve Kalkınma İdaresi Başkanlığı) gibi teşkilatların faaliyetlerine de yer verilmektedir.

Burada bahsi geçen bilgiler 6.sınıf ders kitabında şu şekilde yer almaktadır.

2.1.6.3.Devletlerarası ilişkiler başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu. Devletlerarasındaki siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal ilişkiler belirli kurallara göre yürütülür. Her devlet kendi dış politika anlayışı çerçevesinde devletlerarası ilişkilerini geliştirme yoluna gider. Türkiye'nin milli dış politika anlayışının esaslarını öncelikle Atatürk şu sözleriyle belirtmektedir(Tekten,2015,s.126). (Şekil-10).

"Türkiye Cumhuriyeti'nin en esaslı ilkelerinden biri olan 'Yurtta barış, dünyada barış.' gayesi, insanîyetin ve medenîyetin refah ve ilerlemesinde en esaslı etken olsa gerekir. Buna elimizden geldiği kadar hizmet etmiş ve etmekte bulunmuş olmak, bizim için övünülecek bir harekettir."

"Devletler topluluğunda şerefli, onurlu, namuslu bir yer sahibi olmak ve mutlaka bağımsızlığa riayet ettirmek gereklidir. Devlet için bağımsızlık kelimesinin karşılığı hayattır. Bağımsız olmayan bir devlet gerçek anlamda bir devlet değildir."

"Uluslararası anlaşmazlıklar ancak iyi niyetli ve umumi menfaat adına karşılıklı fedakârlık yolu ile halledilebilir."

Mustafa Kemal Atatürk
Utkan Kocatürk, Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri, s. 94

Şekil 10. Mustafa Kemal Atatürk'ün Sözleri(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.126).

Mustafa Kemal Atatürk'ün sözlerinden de anlaşılacağı üzere milli dış politikamızın esaslarını tam bağımsızlık, karşılıklı dostluk ve devletlerin eşitliği oluşturmaktadır. Milletler arası ilişkilerin barış, saygı, güven ve hoşgörü temelleri üzerine kurulması gerektiği üzerinde önemle durmuştur. Atatürk'e göre dış politikada, bağımsızlıktan taviz vermeden diğer devletlerle ittifaklar paktlar kurulabilir, iyi komşuluk ve dostluk ilişkileri sürdürülebilir. Atatürk zamanında yapılan devletlerarası antlaşmalar o dönemde bu esasların uygulanmasına en güzel örneklerden biridir(Tekten,2015, s.126). (Şekil-11).

Türkiye Cumhuriyeti devleti dış politikasında, Atatürk'ün belirlediği milli dış politika anlayışının yanında en önemli diğer unsur dış politikada geleceğe yönelik iyi planlar yapabilmektir.

"Bugün Sovyetler Birliği, dostumuzdur, komşumuzdur, müttefikimizdir. Bu dostluğa ihtiyacımız vardır. Fakat yarın ne olacağını kimse bugünden kestiremez. Tıpkı Osmanlı gibi tıpkı Avusturya-Macaristan gibi parçalanabilir, ufalanabilir. Bugün elinde sımsıkı tuttuğu milletler avuçlarından kaçabilirler. Dünya yeni bir dengeye ulaşabilir. İşte o zaman Türkiye ne yapacağını bilmelidir.

Bizim bu dostumuzun idaresinde dili bir, inancı bir, özü bir kardeşlerimiz vardır. Onlara sahip çıkmaya hazır olmalıyız. Hazır olmak yalnız o günü susup beklemek değildir. Hazırlanmak lazımdır. Milletler buna nasıl hazırlanır? Manevi köprülerini sağlam tutarak. Dil bir köprüdür, inanç bir köprüdür, tarih bir köprüdür.

Köklerimize inmeli ve olayların böldüğü tarihimizin içinde bütünleşmeliyiz. Onların (dışındaki dış Türklerin) bize yaklaşmasını beklememeliyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekli..."

29 Ekim 1933, M. Kemal Atatürk

www.atam.gov.tr

Şekil 11. Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Dış Politika Görüşleri(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.127).

Dünya üzerinde yaşayan birçok Türk ve Türk devleti vardır Ülkemiz, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Özbekistan, Türkmenistan ve birçok özerk Türk Cumhuriyetleri ile ortak bir tarihe ve kültüre sahiptir. Buralarda anlatılan Nasrettin Hoca fıkraları, Dede Korkut hikâyeleri ya da kutlanan Nevruz Bayramı bu ortaklığın en güzel delilleridir(Tekten,2015, s.128). (Şekil-12).

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Semerkant Özbekistan

Azerbaycan

Kazakistan

Şekil 12. Türk Devletleri(MEB. 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.128).

Türk Cumhuriyetleriyle her geçen gün artan siyasi ve ekonomik ilişkilerimiz ile aramızdaki bağlar güçlenmektedir. Bakü-Tiflis-Ceyhan Boru Hattı gibi siyasi ve ekonomik projeler ile de güçlü iş birlikleri yapılmaktadır. Bu proje ile Hazar Denizi'ndeki petrol, ülkemize boru hatları ile getirilmekte ve bütün dünyaya ülkemizden pazarlanmaktadır(Tekten,2015, s.128).(Şekil-13).

TİKA 24 Ocak 1992 tarihinde Dışişleri Bakanlığına bağlı bir teşkilat olarak kurulmuştur. 1999 yılından buyana ise Başbakanlığa bağlı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. TİKA'nın kuruluş amaçları arasında; Türk dilinin konuşulduğu ülkeler ve Türkiye'ye komşu ülkeler olmak üzere gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak, bu ülkelerle, ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel, eğitim alanlarında iş birliğini geliştirmek vardır. Bu amaçlar doğrultusunda TİKA birçok projesi ile değişik ülkelerde faaliyet göstermektedir(Tekten,2015, s.129).

6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan ülkemiz ve dünya ünitesindeki “Bütün Dünya El Ele ” alt başlığı içerisinde, Türkiye'nin Dünyada yaşanan doğal felaketlere duyarsız kalmadığı belirtilmektedir. 2011 yılında Japonya'da yaşanan 8.9 büyüklüğündeki deprem ve yine 2011 yılında Pakistan'da yaşanan 7,2 büyüklüğündeki deprem sonrası Türkiye'nin yardım kampanyaları ile afeti yaşayan ülkelere gösterdiği maddi manevi yardım vurgulanmaktadır(Tekten,2015, s.130).

Türkiye'nin çevre sorunlarına göstermiş olduğu duyarlılık da Karadeniz'de yaşanan kirliliğe karşı diğer ülkelerle yaptığı sözleşmelerle belirtilmektedir. Bu sözleşme içeriğinde Karadeniz'deki kirliliğin sebeplerinin araştırılması ve bu sebeplerin ortadan kaldırılması yönündeki maddeler göz önüne alınmıştır(Tekten,2015, s.130).

Burada bahsi geçen bilgiler 6.sınıf ders kitabında şu şekilde yer almaktadır.

2.1.6.4. Bütün dünya el ele başlığı altında jeopolitik konularının yer alma durumu.

Doğal afetler meydana geldikleri ülkelerde çoğu zaman ağır hasarlara ve can kayıplarına neden olmaktadır(Tekten,2015, s.130). (Şekil-15,16).

İnternet haberi, 11 Mart 2011
(Düzenlenmiştir.)

Şekil 15. Japonya Depremi Gazete Haberi(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.130).

İnternet haberi, 19 Ocak 2011 (Düzenlenmiştir.)

Şekil 16. Pakistan Depremi Gazete Haberi(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.131).

Yukarıdaki haberlerde olduğu gibi Tsunami felaketi bütün dünya ülkelerini ayağa kaldırdı. Türkiye'de bu haber üzerine doğal afetten zarar görmüş insanlar için yardım kampanyaları düzenlendi. Türkiye, bu yardımseverlik ve kötü günlerde dayanışma duyguları ile doğal afetten zarar görenlere maddi ve manevi destek oldu(Tekten,2015, s.131).

Türkiye sadece Japonya'daki Tsunami felaketinde değil doğal afet dünyanın neresinde olursa olsun o ülkeye ve bölgeye yardım elini uzatmaktadır. Buna örnek olarak ülkemizin Karadeniz'de yaşanan kirlilik nedeniyle Karadeniz'i çevreleyen ülkeler ile yaptığı iş birliği gösterilebilir. Karadeniz'e kıyısı olan ülkeler, başta Türkiye olmak üzere Bulgaristan, Romanya, Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Gürcistan Karadeniz'deki kirlilik sorununun çözümü için bir araya gelmişlerdir(Tekten,2015, s.131).

Karadeniz'in çevresel sorunlarının ana nedenlerini araştırmak ve bu sorunlara çözümler üretmek amacıyla, Karadeniz'in etrafında yer alan altı ülke 21 Nisan 1992'de Bükreş'te toplandı. "Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması" sözleşmesini hep beraber imzaladılar. Bu sözleşmeye göre ülkeler Karadeniz'de kirlenmeye neden olan sebepleri ortadan kaldırmaya söz verdiler. Yine kirlilik konusunda Avrupa ülkelerinden de yardım istediler. Çünkü Karadeniz'deki kirliliğin tek sorumlusu çevresindeki ülkeler değildir. Tuna gibi Avrupa ülkelerinden geçen ve Karadeniz'e ulaşan nehirler de bu kirliliğin temel sebepleri arasındadır. Bu yolla Avrupa ülkelerinin neden olduğu kirliliğin üçte biri Karadeniz'e ulaşmaktadır(Tekten,2015, s.131).

6. sınıf Sosyal Bilgileri ders kitabı içerisinde yer alan ülkemiz ve dünya ünitesinde "Toplumlar arası etkileşim alt başlığında "23 Nisan çocuk şenliğinden, uluslararası kültür fuar ve spor etkinliklerinden bahsedilmekte bu tür faaliyetlerin birleştirici rolüne vurgu yapılmaktadır. Özellikle olimpiyatlar ve Formula 1 Yarışı gibi spor organizasyonlarının ekonomilere yaptığı katkıdan söz edilmektedir.

Burada bahsi geçen bilgiler 6.sınıf ders kitabında şu şekilde yer almaktadır.

2.1.6.5. Toplumlar arası etkileşim başlığı altında Jeopolitik konularının yer alma durumu. Dünya ülkeleri arasında siyasi ekonomik ve kültürel ilişkiler yürütülmekte ve bu yolla etkileşimler sağlanmaktadır. Ülkeler arasındaki etkileşimin barış içinde gerçekleşmesine ve toplumların kaynaşmasına uluslararası etkinliklerin de pek çok katkısı vardır(Tekten,2015, s.132). (Şekil-17).

Aşağıda verilen fotoğraflar, uluslararası etkinlikler toplumların birbirini tanımalarına, kaynaşmasına hatta dünya barışına önemli katkılar sağlamaktadır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları

İzmir Üniversite Oyunları

Uluslararası Caz Festivali

Uluslararası İzmir Enternasyoneel Fuarı

Şekil 17. Ülkemizde yapılan uluslar arası etkinlikler(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.132).

Dünyada toplumları bir araya getiren en büyük etkinliklerden biri de olimpiyatlardır. Olimpiyatlardaki spor etkinliklerine kültür farkı gözetmeksizin birçok kişi katılır. Bu spor etkinlikleri ülkeler arası barış ve kaynaşmaya önemli katkılar sağlar. Aşağıda afişini gördüğümüz 2012 Londra (İngiltere) Olimpiyatları'na dünyanın dört bir yanından gelen sporcular katılmıştır(Tekten,2015, s.133). (Şekil-18).

Şekil 18. Londra (İngiltere) Olimpiyat Oyunları(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı, 2015, s.133).

Aşağıdaki fotoğrafta gördüğümüz Formula 1 Yarışı İstanbul Park Pisti'nde gerçekleştirilmiştir. Bu yarışta binlerce kişi izlerken yarış aynı zamanda bütün dünya televizyonlarından naklen yayımlanmıştır(Tekten,2015, s.133). (Şekil-19).

Şekil 19. İstanbul'da yapılan Formula(1) Yarışları(MEB. 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı,2015, s.133).

2.1.7. Sosyal bilgiler dersinde kullanılan başlıca öğretim yöntemleri. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında en çok başvurulan yöntemlerden ilki “Anlatım” yöntemidir. Takrir veya konferans yöntemi olarak da adlandırılır. Sınıf içi çalışmalarda öğretmenin aktif olmasını, öğretim programında yer alan konuların ise anlatılıp açıklanmasını öğretmenden bekleyen ve yine öğretmenin uyandıracığı ilgi ile öğrencilerin duygu, düşünce ve görüşlerinde istenilen gelişmelerin sağlanmasını öngören geleneksel bir öğretim yöntemidir(Sözer, 1998).

Öğretmen merkezli olan anlatım yöntemi, dersin başında öğrenciyi güdülemede, bir konunun açıklanmasında, özetlenmesinde, karmaşık konuların açıklanmasında kullanılır(Doğanay, 2008).

Anlatım yöntemi, oldukça fazla ve yanlış kullanımı nedeniyle en etkisiz yöntem olarak da bilinmektedir. Gerçekte de öğrenciler pasif bir durumdadırlar. Genellikle otururlar ve öğretim sırasında soru sorma, düşüncelerini açıklama gibi imkânlarla sahip olmadıkları için bu yöntem öğretimde çok etkili bir yöntem sayılmaz (Küçükahmet, 1998).

Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan ikinci öğretim yöntemi ise ‘‘Soru-cevap’’ tekniği şeklindedir. Öğretmenin cevaplarını oluşturduğu soruları öğrencilerin sözel olarak cevaplamalarının istendiği bir öğretim tekniğidir. Bu teknikte iyi bir öğretmen neyi ne zaman soracağını çok iyi bilmelidir. Öğretmen soruları ile öğrencilerin bilgileri yalnızca hatırlama ile cevap vermelerini değil, düşünmelerini de sağlamalıdır. Sorular öğrencilerin kendi bilişsel yeteneklerini kullanmalarına imkân hazırlamalıdır (Küçükahmet, 1998).

Soru-cevap tekniği sözel etkileşim yöntemi olduğundan öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını kontrol etmeye yardım eder; eleştirel düşünme becerilerini geliştirir ve dersin etkili olup olmadığını değerlendirir. (Doğanay, 2008).

Soru-cevap yönteminde en önemli görev şüphesiz öğretmene düşmektedir. Bu yöntemi kullanan öğretmenin öğrencinin düzeyine uygun sorular sorması ve konuyu değişik boyutlarıyla ele alması yöntemdeki verimliliği arttıracaktır.

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan üçüncü öğretim yöntemi Tartışma’dır. Tartışma, öğrencilerin bir konu veya sorun üzerinde hep birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına dayanır. Yöntemin esası tüm grubun etkinliğe katılmasıdır. Bu yöntemde iki önemli husustan ilki açık bir amacın olması, ikincisi ön hazırlık gerektirmesidir. Bu iki hususun gerçekleşmediği durumlarda öğrencilerin bu yöntemden yararlanmaları söz konusu olamaz(Küçükahmet, 1998).

Tartışma yöntemi, sosyal bilimlerle ilgili derslerde özellikle kavrama düzeyindeki davranışların kazandırılmasında çok sık kullanılmaktadır. Öğretmenin kılavuzluğunda öğrencilerin bir konuyla ilgili olarak konuşup tartışması ve konu üzerinde olası çözüm yollarını aramaları temeline dayanır. Öğrenciler bu yöntemde bilgi ve görüşlerini açıkça ortaya koyma olanağını bulurlar ve sorunları daha iyi tanımlayarak çözüm yolları önerirler(Sözer, 1998).

Farklı fikir ve düşüncelerin ortaya konduğu tartışma yönteminde öğretmen, iyi bir organize edici olarak öğrenciler arasında olumlu bir bağlılık yaratmalı, konunun dersin amacı dışına çıkmamasına özen göstermelidir.

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan dördüncü öğretim yöntemi ise “Problem çözme”dir. Problem çözme, eleştirel düşünme ürünüdür denebilir. Bu yöntemin zaman alma gibi bir özelliği vardır. Ancak öğrenme ürünlerini de artırır. Problem çözme yönteminde deneyim sahibi olmayan öğrencilerde bu beceriyi adım adım geliştirmek gerekir. Öğrencilere problem çözmeyle ilgili deneyimler sağlanması durumunda bağımsız bir şekilde ya da grupça sınıf problemleriyle ya da toplumsal problemlerle baş etmeyi öğrenebilirler. Problem çözme, aktif düşünme ve akıl yürütme yeteneğine sahip olmayı gerektirir. Olguları ezberleme yerine, problem çözme önemli bir değerdir. Karmaşık durumlarla baş etmede kullanılır. Kavram bilgisi gerektirir(Doğanay, 2008).

Problem çözme yönteminde problemin farkına varılması öncelikli adımdır. Sonrasında problemin ne olduğu net olarak tanımlanır. Diğer aşamada problemin olası çözümlerinin neler olabileceği konusunda beyin fırtınası yapılır ve üretilen olası çözüm yolları uygulanıp gerekli ispatlar araştırmaya dayalı olarak tanımlanır. Son olarak da elde edilen bulguların yorumlanması ve değerlendirilmesi yapılır(Öcal, 1998).

Üst düzey bilişsel gelişim grubunda yer alan bu yöntem etkili kullanıldığında öğrencinin günlük hayatında da sorunları çözebilme gücünü arttıracaktır.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılan beşinci öğretim yöntemi “Örnek olay”dır. Örnek olay, öğrencilerin sorunlu bir olay hakkında bizzat kendilerinin gerekli verileri toplamaları, bu olayı anlatmaları, gerçek ve geçerli bilgileri öğrenip analiz etmelerini sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntemin amacı öğrencinin bir olay ya da durum hakkında karar verme, seçme ve sonuca ulaşma ile ilgili yaşantı geçirmesini sağlamaktır. Örnek olay, öğrenilen bir takım bilgileri, gerçek yaşamda karşılaşılabilecek problemlere, sınıf ortamında, mantıklı, tutarlı çözüm önerileri geliştirilmesi olarak ifade edilebilir. Örnek olay, ilginç, güncel konularla ilişkili olmalı öğrenilen kavram ve ilkelerin istenen düzeyde uygulanmasına zemin hazırlamalıdır(Öcal, 1998).

Örnek olay yöntemi, öğrencilerin çözüm gerektiren bir olaya aktif olarak yer almalarını gerektiren bir yöntemdir. Sorunlu olay gerçekte olabilir hayali de. Olayı anlatan ve gerekli verileri kapsayan bir rapor üzerinde çalışan öğrenciler, olayı öğrenir, verileri analiz eder, sorunu değerlendirirler. Öğrenciler tartışarak olayın nedenlerine ya da çözümüne ilişkin öneriler getirirler. Özellikle sosyal bilimlerle pek çok konu örnek olay biçiminde sınıfa getirilebilir. Öğrenciler aktif şekilde tartışarak öğrenme imkânına kavuştukları için bu yöntemden oldukça hoşlanmaktadır(Küçükahmet, 1998).

Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan altıncı yöntem “Gösteri”dir. Gösteri yöntemi; öğretmenin, öğrencilerin önünde bir şeyin nasıl yapılacağını göstermek ya da bir prensibi açıklamak için yaptığı işlemdir. Gösteride hem görsel hem işitsel iletişim kullanılır. Gösterinin en önemli faydası herhangi bir şeyin en uygun biçimde ya da ustaca nasıl başarılabileceğini göstermesidir. Bu nedenle gösteri uygun bir biçimde hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. (Küçükahmet, 1998).

Sınıfların kalabalık, laboratuvarların ve araç-gereçlerin yetersiz olduğu okullarda sıkça kullanılan bu yöntem göstererek öğretme yöntemidir. Öğretmenin belli bir işlemin nasıl yapılacağını anlatan bir gösteri yaparak öğrencilerin çeşitli duyu organlarını etkilemeye ve onların bu işlemle ilgili bilgi ve beceri kazanmalarını sağlayan çalışmasıdır. Uygulama sürecinde öğrencinin görme ve işitme gibi duyu organlarına hitap ettiği için anlatım yöntemine göre anlamlı bilginin oluşma sürecinde daha etkilidir(Öcal, 1998).

Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan yedinci öğretim yöntemi ise “Gezi-Gözlem” tekniğidir. Gezi-gözlem tekniği, öğrencilerin öğretmenlerine heyecan ve sınıf ortamı dışında ilginç deneyimler katan bir tekniktir. Bu teknik. Öğrencilerin bir taraftan derse karşı ilgilerini çekerken diğer taraftan konuyla ilgili meraklarını artırır(Şimşek, 2016).

Gezi-gözlem tekniği uygulanırken öğrenciler birinci elden deneyimler kazanırlar ve gerçek yaşam durumlarıyla yüzleşirler. Gezi sırasında edinilen bilgiler, eğlenceli ve merak uyandıracak bir ortamda elde edildiği için sınıf ortamında elde edilen bilgiden daha kalıcı hale gelir(Şimşek, 2016).

Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılan sekizinci öğretim yöntemi “Gösterip Yaptırma” yöntemidir. Gösterip yaptırma yöntemi, gösterme ve yaptırma tekniklerinin birlikte kullanıldığı birleşik bir yöntemdir. Gösterip yaptırma bir işi oluşturan işlemlerin uygulanmasını, araç gereçlerin çalıştırılmasını, önce gösterip açıklama sonra da öğrenciye uygulamalı olarak öğretmektir. Gösterip yaptırma yöntemi kelime ve ifadelerin yeterli olmadığı durumlarda bir işlemin uygulanmasını, bir sürecin işleyişini, bir aracın çalıştırılmasını öğrenciye açıklamakla kalmayıp uygulama yaptırarak öğretmeyi sağlar(Dönmez, Yazıcı, 2007).

Bunlardan başka modern eğitim ve öğretimde kullanılan araç gereçler vasıtasıyla yapılan öğretim teknikleri de vardır. Bunlardan bir tanesi de Bilgisayar destekli öğretimdir.

2.1.8. Bilgisayar destekli öğretim. Bilgisayar, öğrencilerin bireysel gereksinimlerini belli bir oranda dikkate alarak daha geniş öğrenci kitlesine yönelik öğretim gereçlerini hazırlamak amacıyla kullanılan bir araçtır. Söz konusu bu aracın öğretme-öğrenme sürecinde etkili bir biçimde kullanılması, öğretim gereçlerinin niteliğini arttırmaktır. Toplumsal yaşamda etkisini giderek arttıran bilgisayar, yaşamın tüm alanlarında kullanılmaktadır. “Çağın aracı” olarak nitelendirilen bilgisayar, bilgiyi işleme, depolama ve istenildiği zaman sunma gibi özellikleriyle eğitimde önemli bir kullanım alanına sahiptir(Sönmez, 1997).

Bilgisayarlar bilgiyi depolamanın ve belirli işlemlere tabi tutmanın yanında istenen hesaplamaları da çok yüksek bir hızla elektronik olarak yapmaktadır.(Tandoğan, 1983).

Bilgisayarların, verileri işleyebilmesi için iki önemli ihtiyacı vardır. Bunlar; donanım(hardware) ve yazılımdır(software). Donanım, bilgisayarın tüm fiziksel birimlerine verilen addır. Yazılım ise bilgisayarların görevlerini yerine getirebilmeleri için onlara verilen tüm bilgiler ve komut listeleridir (Güngördü, 2006).

Bilgisayar Destekli öğretim için yapılan literatür taramalarında bilgisayar destekli öğretim'in tanımıyla ilgili pek çok kaynağa rastlanmıştır. Bdö. olarak da kısaltılabilen bilgisayar destekli öğretimin çok sık karşılaşılan iki tanım vardır.

BDÖ, bilgisayarın öğretimde öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini ve öğrenci motivasyonunu güçlendiren öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir(Uşun, 2000).

Genel olarak bilgisayarın öğretme-öğrenme sürecinde bir araç olarak kullanılmasına bilgisayar destekli öğretim adı verilmektedir. Bilgisayar destekli öğretim ile öğrencilerin, konuları yineleme, kavramları, ilkeleri ve yasaları öğrenme, sorun çözme yollarını izleyerek gerektiğinde gözlem yapma ve inceleme gibi etkinlikleri öğrenmeleri sağlanabilir(Sönmez, 1997).

Bilgisayar destekli öğretimde bilgisayar, video, televizyon vb. öğretimi kolaylaştırıcı bir araçtır. Bu araçtan yararlanmak için, öğretim programına uygun olarak hazırlanmış ders

yazılımlarına ihtiyaç vardır. Bilgisayar destekli öğretimin başarısı büyük ölçüde ders yazılımlarının niteliğine bağlıdır(Erden, 1992).

Bdö'nün yaklaşık 35 yıllık bir geçmişi vardır. Bilgisayarların gelişmesi ve yaygınlaşması ile eğitimciler öğrenme-öğretme ortamında bilgisayarları kullanmaya başladılar. Bilgisayarlar ilk çıktıkları dönemde dersi destekleyen bir araç olarak kullanılmıştır. Bu şekilde bilginin öğrenciye daha kolay aktarılacağı düşünülmüştür(Kutluca; Birgin, 2007).

Bilgisayarların bilgiyi işleme, depolama hizmete sunmayı hızlı bir biçimde yapmaları, bu araçların eğitim hizmetinde de kullanılmasına olanak sağlamıştır. 1990'lardan bu yana eğitim teknolojisi ve eğitim araçlarına ilişkin kaynaklarda eğitimde yeni öğretim yöntem, araç- gereç tekniklerinden söz edilmeye başlanmıştır (Hızal, 1982).

Günümüz dünyasında hemen her yerde karşımıza çıkan bilgisayar, eğitim alanında da önemli bir yere sahiptir. Bilgisayar destekli eğitim, bilgisayar temelli öğretim adları altında eğitim faaliyetleri sürdürülmektedir. Tanımlar arasında genel-özel bağlamında küçük ayrıntılar olsa da temel çıkarım bilgisayardan eğitimin çeşitli alanlarında aktif olarak faydalandığıdır.

2.1.9. Bilgisayar destekli öğretimin amaçları. Eğitim alanında bilgisayarın kullanım şekilleri içinde dikkati en fazla çeken ve üzerinde en fazla çalışılan öğretim yöntemi bilgisayar destekli öğretimdir. Bilgisayar destekli öğretim, teknolojinin öğrenme-öğretme ortamı olarak kullanıldığı, öğretim sürecini ve öğrenci, motivasyonunu güçlendiren, öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği ve kendi kendine öğrenme ilkelerini uygulayabileceği bir öğretim yöntemi olarak tanımlanmıştır(Şahin; Yıldırım, akt. Akçay, 2008).

Bilgisayar Destekli Öğretimin amaçları arasında; Geleneksel öğretim yöntemlerinin verimliliğini arttırmak, Öğrenme sürecini hızlandırmak, Zengin bir materyal sağlamak, Ucuz ve etkili öğretim gerçekleştirmek, İhtiyaca dayalı öğretimi gerçekleştirmek, Telafi edilebilir öğretimi sağlamak, Öğretimde sürekli olarak niteliğin artmasını sağlamak ve bireysel öğretimi gerçekleştirmek yer alır(Uşun, 2000, s.53).

B.D.Ö. nün bu amaçlarının yanında, eğitim hizmetlerinin yürütülmesine (yönetimine) yardım etmek, dokümantasyon sağlamak, öğrenciye danışmanlık yapmak, öğretmene yardım sağlamak gibi amaçlar da vardır(Hızal, 1982).

2.1.10. Bilgisayar destekli öğretimin uygulama biçimleri. Bilgisayar teknolojisindeki hızlı ve baş döndüren gelişmelere rağmen, bu teknolojinin okullarda kullanılması kolay olmamıştır. Bunun nedeni bazı öğretmenlerin değişime karşı çıkması, bazılarının da kendi uzmanlıklarının yerine geçmesi endişesinden kaynaklanmaktadır. Bütün kuşku ve karşı çıkmalara rağmen bilgisayarların eğitim alanında kullanımı hızla yaygınlaşmıştır(Aslıhan, 2008).

Sosyal Bilgiler dersinde bilgisayardan öğretim aracı olarak çeşitli biçimlerde yararlanılmaktadır. Bunlardan bazıları şöyle sıralanabilir.

2.1.10.1. Ders sunu aracı olarak bilgisayardan yararlanma. Öğretim programı kapsamında yer alan konuların, tamamen ya da kısmen öğrencilere sunulması gerekir. Burada bilgisayar, geleneksel olarak öğretmenin işlevini gerçekleştirir(Sönmez, 1997).

Bilgisayarın eğitimdeki işlevlerinden ilki ders sunu aracı olarak kullanılmasıdır. Eğitim programında derslerin içerikleri, olanaklara göre tamamı ve ya bir kısmı bilgisayarlarla öğrencilere sunulmaktadır(Ocak; Gürbüz, 2002).

Bilgisayarların derste sunuş biçimi olarak kullanılması, dersin başlangıcında konuların şemalar veya fotoğraflar yardımıyla powerpoint şeklinde sunulması verebileceğimiz örneklerden biridir.

2.1.10.2. Alıştırma ve tekrar amacıyla bilgisayardan yararlanma. Alıştırma ve tekrarlar, değişik yöntem ve tekniklerle öğrenilmiş olan konuların bilgisayar kullanılarak pekiştirilmesi temeline dayanır. Bu uygulama sırasında öğrenciler, işlenen konuyla ilgili çeşitli problemlerin çözümlerini, alıştırma ve tekrarları bilgisayar kullanarak gerçekleştirir. Sönmez, 1997, s.328). Öğretmen sınıfta konuyu işledikten sonra alıştırma uygulama ve değerlendirme, çalışmalarını bilgisayar yardımı ile yapabilir(Uşun, 2000).

Öğretilen konunun kalıcılığını sağlamada en etkili teknik tekrar yapmaktır. Çünkü tekrar, bilginin uzun süreli belleğe geçişini kolaylaştırır. Öğrenciler bilgisayar yardımı ile sınırsız olarak tekrar ve alıştırma yapılabilmektedir.

2.1.10.3. Özel öğretmen olarak bilgisayarlardan yararlanma. Bu teknikte bilgisayar adeta öğrenciye özel ders veren bir öğretmenin işlevini yerine getirir. Bilgisayarın bu tür kullanımı öğrenciyle ilgili ayrıntılı bilgilerin bilgisayara yüklenmesini gerektirir. Öğrenci ve bilgisayar arasındaki etkileşim, öğrencinin durumuna göre yön değiştirir(Sönmez, 1997).

Bilgisayarlar eğitimde sınıf ortamından bağımsız bir şekilde özel öğretmen olarak da kullanılmaktadır. Bu yöntemde belli bir konu öğrenciye bilgisayarlar aracılığıyla öğretilir ve bilgisayar özel öğretmen görevini üstlenir(Ocak; Gürbüz, 2002).

Öğretmen, konuyu geleneksel yöntemle, sınıfta işler, dersi kaçıran, başarısız olan ya da öğrenme ihtiyacı duyan öğrenciler, konuyu bilgisayar yardımı ile öğrenme fırsatını yakalar. Bilgisayar burada “ özel öğretmen” görevini üstlenir(Uşun, 2000).

Bilgisayarın özel öğretmenlik işlevine daha çok dersi kaçıran ve konunun gerisinde kalan öğrenciler için başvurulmaktadır. Böylelikle öğretmene ihtiyaç duyma ve bağlı kalma durumu ortadan kalkmaktadır.

2.1.10.4. Benzetim etkinlikleri sunu aracı olarak bilgisayarlardan yararlanma. Üstünde inceleme yapılarak öğrenilmesi gereken olgu, olay ve varlıkların benzetiminin bilgisayar kullanılarak gerçekleştirilmesi temeline dayanır. Bu uygulama ile öğrenciler olası

yanlışlarını kolayca görüp, kendilerine ve başkalarına zarar vermeden ve gereksiz malzeme kullanımına yol açmadan olayın oluşumunu izleyebilirler(Sönmez, 1997).

Benzetim, maliyeti yükseköğretim biçimlerinde özellikle başvurulan bir tekniktir. Benzetim tekniği sayesinde düşük bütçe imknlarıyla öğrenim sağlanmaktadır.

2.1.10.5. Öğretici oyunlar için bilgisayarlardan yararlanma. Öğrencileri güdülemek ve belli etkinliklere yöneltmek için başvurulur. Bu programlarla oyun sürecindeki st düzeydeki zihinsel yeteneklerinin ve yaratıcılıklarının geliştirilmesi amaçlanır(Sönmez, 1997).

Öğretici oyunlar, öğrencilerin eğlenceli bir ortamda öğrenmelerini sağlar. Bu sayede ğrenci dersten sıkılmadan kendini geliştirir. Ders içinde pasif kalan öğrencileri de ayrıca güdüler.

2.1.11. Bilgisayar destekli öğretimin faydaları. Eğitimde bilgisayar kullanılmasının; ğrenci sayısının ve eğitime olan talebin hızla artması, bilgi miktarının çoğalması, içeriğin karmaşık hale gelmesi, bireysel farklılıklar ile yeteneklerin giderek daha fazla önem kazanması, öğretmenlerin sayıca yetersizliği gibi nedenlerden dolayı önemli bir gereklilik olduğu düşünülebilir. Tüm bunların yanında bilgisayarın eğitim ortamında kullanımı ile ilgili birçok eğitimci tarafından yapılan araştırmaların sonuçları, eğitimde bilgisayar ile ilgili kullanımının okullarda öğrenme, çevresini zenginleştirdiği ve eğitimin niteliğinde de önemli değişiklikler oluşturabileceğini ortaya koymaktadır(Oğuz, 1995).

Yapılan araştırmalara bakıldığında bilgisayarın eğitim alanında ğretim aracı olarak kullanılmasının faydaları bilgisayar kullanımının yararları şeklinde de ele alınmış olduğundan bu başlık altında yer alan faydalar arasında bilgisayar kullanımının özelliklerinden kaynaklanan yararlar da yer almıştır. Bilgisayar destekli öğretimin faydaları maddeler halinde şöyle sıralanabilir.

1. Bilgisayar, etkileşimli bir araçtır. Öğrenci bilgisayar karşısında denetim yetkisini kullanmayı öğrenir.
2. Bilgisayar, büyük bir esnekliğe sahiptir. Etkin bir pekiştiricidir. Sabrı sonsuzdur.
3. Bilgisayar, yazı tahtası, ders kitabı, kadar geneldir. Yazı, çizim, grafik, sayı, renk, ses ve vb. çok çeşitli bildirim simgesini durgun ya da hareketli olarak kullanabilir ve çeşitli kaynaklardan yararlanabilir.
4. Bilgisayar, ders yazılımlarında çok değişik sürprizlere yer vererek eğitimi zevkli ve ilgi çekici hale getirebilir.
5. Bilgisayar, bireysel öğretimde ve grup öğretiminde kullanılabilir.
6. Bilgisayar, programlı öğretimin dayandığı ilkelerin uygulanmasına hizmet edebilir(Uşun, 2000).

Bilgisayarlar öğrenme-öğretme ortamında öğrencilerin ilgi ve öğrenme güdüsünü artırması, bireysel öğrenmeyi sağlaması, sınırsız tekrar özelliği, üst düzey becerilerin gelişimini sağlaması ve işbirliğine dayalı öğrenmeyi teşvik etmesi gibi üstünlüklere de sahiptir(Ocak; Gürbüz, 2002).

Eğitimde yeni teknolojileri kullanmak, geleneksel yönteme göre daha fazla duyu organına hitap etmeyi beraberinde getirir. Bu da öğrenci ilgisini arttırdığı gibi öğretimi kolaylaştırıp zevkli hale getirerek öğrenmenin hızlanmasını sağlar(Güzeller; Özgen, 2007).

Bilgisayar ve Bilgisayar Destekli Öğretim ile kalıcı öğrenmeler oluşabilir, öğrenciler bilgisayarlar ile bireysel ve grup öğrenmeleri yaptıklarından dolayı kalıcı izli davranış değişiklikleri meydana getirebilirler. Ayrıca, yaşanamayacak deneyimler sağlaması, güdülenmeyi ve bireysel öğrenmeyi gerçekleştirmesi, her konunun öğretimi için uygun olması diğer faydalar arasında sıralanabilir(İşman, 2008).

Bilgisayar, öğrencileri değişik özellikleri ile tanımaya olanak verecek bilgileri, öğrenci sorunlarını ve bunları önleme reçetelerini hazırlamakta, öğrencilerin derslerdeki başarılarını gelişimlerini kaydetmekte, gerektiğinde ilgililerin hizmetine sunmaktadır. Öğrencilerin zamanlarını ne tür etkinliklere ayırmaları gerektiği konusunda da bilgisayarlardan yararlanılmaktadır. Öğrencinin ilgi ve yeteneklerine göre bilgisayar, onun değişik etkinliklere yönelmesini sağlayacak bilgileri de sunmaktadır(Hızal, 1982).

2.1.12. Bilgisayar destekli öğretimin sınırlılıkları. Bilgisayarın eğitim alanındaki faydaları elbette oldukça fazladır. Ancak bu olumlu özelliklerinin yanında bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bu sınırlılıkların ilki, bilgisayarın öğrencinin sosyo-psikolojik gelişimini engellemesidir.

Birtakım uzman görüşüne göre, bilgisayarların öğretimi bireyselleştiren bir hale getirmesi, öğrencinin sosyalleşmesini azaltmakta, sınıf içinde arkadaşları ve öğretmenleriyle olan etkileşimine zarar vermektedir(Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan, 2008).

Bilgisayarlar ve teknoloji iletişimi, takım çalışmasını engelleyebilir. Ortak paydada çözülmüş mantık kullanımının artması yaratıcılığın önüne ket vurabilir. Bu nedenle, öğrencilerin yaratıcılık yeterliliğinin daha iyi ilişkiler içinde dengeye ulaşması için, bu yöntemin çok iyi bir şekilde dizayn edilmesi gerekmektedir (Education Chula Vista; akt. Teyfur, 2009).

Bilgisayar destekli öğretimin bir diğer sınırlılığı gerekli bir donanım gerektirmesidir. Bir eğitim yazılımının kullanılabilmesi için mutlaka özel bir beceri ve donanımın bulunması gerekir(Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan, 2008).

Bilgisayar destekli öğretimde karşımıza çıkan diğer bir sınırlılık eğitim programını desteklememesidir. Söz konusu öğretimde kullanılan her materyalin bazı özelliklere sahip olması gerekir. Materyaller, eğitim programını desteklemelidir. Materyaller, programda belirlenen amaç ve hedefleri öğrenciye kazandırıcı nitelikte olmalıdır(Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan. 2000).

Bilgisayar destekli öğretim için nitelikli yazılımlar bulmak özel bir çaba gerektirir. Yazılımların başarısı bazen iyi veya kötü bir öğrencinin veya öğretmenin öğrenme sitiline de bağlı olabilir. Bu yüzden de bir öğrenci veya öğretmen için nitelikli olabilecek bir program bir başkası için iyi sayılmayabilir(Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan, 2008).

Bilgisayar destekli eğitimde öğretimsel niteliğinin zayıf olması da bir sınırlılıktır Programın uygunluğu ve eğitim yazılımlarının öğretimsel olarak da etkin öğrenme ortamlarını öğrenciye sunabilmesi gerekir. Üretilen bilgisayar yazılımları her konu için yeterli değildir. Bazı

yazılımlar yetersiz içeriğinden dolayı öğrencinin ilgisini çekmemekte ve dikkatini dağıtabilmektedir. (Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan, 2008).

Gerekli yazılımların bulunmaması, eğitim yazılımlarının pahalı oluşu, teknik sorunlar, sınıf yönetimi zorlaştırması, ders tasarımının zaman alması, yaratıcılığı engellemesi, okullarda yeterli sayıda bilgisayar bulunmaması, sosyalleşmeyi engellemesi bilgisayarın başlıca sınırlılıkları arasındadır(İşman, 2008).

Kimi öğrenciler için bilgisayarlar tarafından geri bildirim olarak sunulan güdülenme kaynağı yeterli olmayabilir. Bilgisayar grafik, resim, ses ve metinlerle orijinal ve dikkati çeken uygulamalar yapabilmektedir. Ancak bilgisayar ekranının bir seferde gösterebileceği yazılı materyal miktarı sınırlıdır. Sınırlı miktarda metin sunabilir ve bu metinlere ulaşmak bazen zor ve sorunlu olabilir. Eğer bir derste çok miktarda metin (yazılı materyal) kullanılması gerekiyorsa dersin ders kitaplarıyla veya kılavuz kitaplarla işlenmesi daha uygun olabilir(Güngördü, 2006).

Ayrıca Bilgisayar Destekli Öğretimin şu hususlarını da dikkate alınması gerekmektedir:

- Öğretmenlerin pek çoğu uygulamanın hazırlanmasını zaman alıcı bulduğundan, imkânı olsa dahi derslerinde kullanmamakta ya da derste kullanabilecekleri materyallere ulaşmada güçlük çekmektedirler.
- Hazırlanan sunuların aşırı renkli ve hareketli olması öğrencinin dikkatini dağıtabilmektedir.
- Bilgisayarların eğitim ve öğretimde etkin bir şekilde kullanımı, her şeyden önce servis, yedek parça, bakım, onarım garantisi ve bunları gerçekleştirecek yeterli teknik eleman olmasına bağlıdır.
- Bilgisayar destekli öğretim, tüm öğrenciler için etkili olmayabilir(Güngördü, 2008).

Eğitimde bilgisayarların kullanımı, her ne kadar dezavantajlara sahip olsa da öğrencilerin öğrenmeyi pekiştirmesine, motivasyonunu arttırmasına ve bilginin tekrar tekrar

kullanılmasıyla, daha etkin bir öğrenme süreci oluşmasında önemli ve avantajlı bir rol üstlenmektedir. (Şahin; Yıldırım, akt. Aslıhan, 2008).

2.1.13. Geleneksel öğretim (düz anlatım) ile bilgisayar destekli öğretim arasındaki farklar. Geleneksel öğretim, öğretmenin liderliğinde bütün öğrencilere düz anlatım, soru-cevap ve tartışma teknikleri kullanılarak uygulanan öğretim sürecidir. Program ya da öğretmen merkezli diyebileceğimiz bu öğretimde öğrenci pasif, öğretmen aktif durumdadır. Öğrenci dinlediklerini veya okuduklarını ezberleme ve istendiğinde tekrar etmekle sorumludur. Öğretmenin liderliğinde bütün öğrencilere düz anlatım, soru-cevap ve tartışma teknikleri kullanılarak uygulanan bir öğretim sürecidir(Şimşek, 2007).

Geleneksel öğretimde, öğrencilerin farklılıkları göz ardı edilmektedir. Genel bir ayrımla; hızlı, orta ve yavaş öğrenen öğrenciler aynı öğretim grubuna dâhil edilir. Bu yöntem öğrencilerin gelişimine ve yaratıcılıklarının ortaya çıkmasına fazla etki yapmaz(Şimşek, 2007).

Bilgisayar destekli öğretim ise bilgisayarların öğretimde öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı, öğretim sürecini, öğrenci motivasyonunu güçlendiren öğrencinin kendi öğrenme hızına göre yararlanabileceği, kendi kendine öğrenme ilkelerinin bilgisayar teknolojisiyle birleşmesinden oluşmuş bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemin öğrenme-öğretme süreçlerindeki başarısı çeşitli değişkenlere bağlı olmakla birlikte, yöntemin başarısında öğretim hedef ve amaçlarına uygun ders yazılımlarının sağlanması oldukça önemlidir. Bilgisayar destekli öğretim yönteminde bilgisayar teknolojisi öğretim sürecine değil de geleneksel öğretim yöntemlerine bir seçenek olarak girmekte ve nicelik açılarından eğitimde verimliliği yükseltmede önemli bir rol oynamaktadır(Uşun, 2004, s.43).

Bilgisayar destekli öğretim etkinliği şöyle gerçekleşir;

- 1.Dersin hedef ve davranışları net olarak belirlenir
2. Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri ortaya çıkarılır.
3. Dersin içeriği ortaya konur.
4. İçerik öğrencilerin düzeyine uygun olmalıdır.

5. Ders içeriği önceden öğrencilere verilir.
6. En uygun olan öğrenme – öğretme yöntemi belirlenir.
7. Bilgisayar ile öğrencilerin, öğrenmeye karşı güdülerini arttıracak faaliyetler organize edilir.
8. Bilgisayarlar ile öğrencilerin, derse katılımını sağlayacak aktiviteler yapılır.
9. Bilgisayarlar ile derste anlatılan konunun genel bir özeti yapılır.
10. Öğrencilerin kazanmadığı davranışlar, belirlenip dönüt faaliyetleri organize edilir.

Dönüt faaliyetleri tam öğrenme meydana gelene kadar yapılır(İşman, 2008).

2.1.14. Programlı öğretim ve bilgisayar. Programlı öğretim, Skinner'ın pekiştirme kuramı temel alınarak geliştirilen bir öğretim modelidir. Bu model öğretimin bireyselleştirilmesi ve tam öğrenme ilkeleri temel alınarak hazırlanmıştır. Bu yönüyle programlı öğretim eğitimin bireyselleştirilmesinin açısından önemli bir adımdır. Bu model geleneksel sınıf ortamında yürütülen öğrenci bireysel hızlarını ve yetenek farklılıklarını dikkate almayan toplu öğretime bir alternatif olarak ortaya atılmıştır. Bu model sayesinde öğrenci seviye ve yeteneğine göre kendi hızında ilerleme olanağına kavuşmaktadır. Davranışçuların öğrenme kuramına göre geliştirilen programda araç-gereç ve materyaller küçük adımlar ilkesine göre hazırlanmalıdır. Programlı öğretimin diğer kitap ve materyallerden önemli bir farkı da öğrencinin sadece materyali okumak ile kalmayıp metni anlamaya çalışarak sorulan sorulara yanıt vermesi ve bu yanıtlara ilişkin olarak anında yanıt almasıdır. Bu şekilde programlı öğretim ilkelerine göre hazırlanan araçlarla programlı öğretim makineleri denmesine karşın, bu programlar basılı kitap şeklinde de kullanılabilir(Aykaç, 2014, s.156).

Programlı öğretim ilkeleri göz önüne alındığında, bireysel öğretimi hedef alması ve öğrencinin etkin katılımını canlı tutması bakımından bilgisayar destekli öğretime destekleyici bir yöntem olduğu görülmektedir. Programlı öğretimde öğrenme-öğretme durumu aşamalı olarak aşağıdaki şekildedir.

1. Küçük Adımlar İlkesi: Öğrenilecek bilgi üniteleri öğrenciyi adım adım öğrenmeye götürecektir şekilde basitten karmaşığa bilinenden bilinmeyene şeklindedir.
2. Etki Katılım İlkesi: Öğrenciye, öğrendiklerinin değerlendirilmesi için her konunun arkasından sorular sormakta ve öğrenci bu sorulara verdiği yanıtlar doğrultusunda yönlendirilmektedir.
3. Anında Dönüt İlkesi: Öğrencilere, sorulara verdiği yanıtlar konusunda anında bilgi verilmekte ya doğru yanıtın ne olduğu söylenmekte ya da yanlış cevaptan sonra tekrar konuya yönlendirilmektedir.
4. Aşamalı İlerleme İlkesi: Sunulan bilgi basitten karmaşığa kolaydan zora ve somuttan soyuta doğru bir sıra içinde birbirini tamamlayacak şekilde sunulmaktadır.
5. Bireysel Hız İlkesi: Öğrencinin herhangi bir gruba bağlı olmaksızın zamanı kendine göre ayarlayarak bireysel yetenekleri ölçüsünde ilerlemesini sağlar(Aykaç, 2014, s.157).

2.1.15. Bilgisayar destekli eğitim. Bilgisayar Destekli Eğitim Bilgisayarların öğrenme-öğretme ve okul yönetimi ile ilgili bütün faaliyetlerde kullanılması olarak tanımlanabilir. Bilgisayar Destekli Eğitim eğitim-öğretim etkinlikleri sırasında eğitimi zenginleştirir. Eğitimin kalitesini yükseltmek için öğretmene yardımcı bir araç olarak bilgisayardan yararlanılır(Şimşek, 2001).

Bilgisayarları okullarda kullanma yolları aşağıdaki şekillerde sıralanabilir;

1. Ders yazılımları kullanılarak ders konularının öğretilmesinde,
2. Eğitsel yazılımlar kullanılarak problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesinde,
3. Bilimsel çalışmalar için yazılımların hazırlanmasında,
4. Ödev raporlarının sözcük işlemci programlarını kullanarak hazırlanmasında,
5. Günlük ve yıllık ders planlarının bilgisayar ortamında hazırlanmasında,
6. Uygulama programlarının kullanılması ile öğrencilerin sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinde,
7. Bilgisayar okuryazarlığının öğretilmesinde,
8. Ölçme değerlendirme işlemlerinin yapılmasında,
9. Rehberlik faaliyetlerinde,
10. İdari yazışmaların ve evrakların hazırlanmasında,

11. Öğrenci kayıtlarının yapılmasında ve saklanmasında vb. durumlarda bilgisayarların kullanılması söz konusu olabilir(Şimşek, 2001).

2.1.16. Bilgisayar temelli öğretim. Bilgisayar temelli öğretim sisteminde eğitim ve öğretim faaliyetleri öğretmene ihtiyaç duyulmadan yapılandırılmaktadır. Öğretmen rehberdir. Yönlendirerek öğretim durumunu düzenlemektedir(Demirel ve Altun, 2007).

Bilgisayar temelli öğretim geniş kapsamda bilgisayar sisteminin öğretimi planlama, öğrenmeleri ölçme, öğrencilerle ilgili verileri kaydetme ve öğrenme verileri üzerinde istatistiksel analizler yapma gibi öğretim etkinliklerini yönetmek için kullanılır. Yine öğrenmeleri ölçmek açısından bilgisayarlardan ilgili soru bankalarını oluşturmak için kullanılır. Test maddeleri konu içerikleri ölçülen davranışlara göre sınıflandırılır. Ya da güçlük düzeyine göre gruplandırılır(Demirel ve Altun, 2007).

Öğretmen bu şekilde hareket ederek bir sınavda kullanacağı soruları soru bankasında seçebilir ya da bilgisayar test maddelerini sınıflamak için her bir kategorideki değişkenlere dayalı olarak maddeleri seçmek için programlanabilir. Bilgisayar temelli öğretimde bilgisayarlar bütün eğitim ve öğretim faaliyetlerini uygular. Burada dersin belirlenen hedef ve davranışların öğrencilere temel öğreticisi bilgisayardır. Diğer bir ifadeyle bütün eğitim ve öğretim faaliyeti bilgisayar tarafından gerçekleşir. Öğretmen eğitim ve öğretimde geri planda kalır(Demirel ve Altun, 2007).

2.2. İlgili Yayın Ve Araştırmalar

Bu başlıkta Dünya’da ve Türkiye’de konu ile ilgili yapılan yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

İlgili araştırmalar içinde bilgisayar destekli öğretim ve Türkiye’nin jeopolitik önemi üzerine pek çok çalışmaya rastlanılmıştır. Özellikle modern çağda geniş yer bulan bilgisayar destekli öğretim üzerine hemen her alanda çeşitli çalışmalara rastlamak mümkündür.

Bu başlık altında özellikle üzerinde deneysel çalışmalar yapılan araştırmalar incelenmiş, bilgisayar destekli öğretime yönelik yayınlar ön planda tutulmuştur.

2.2.1. Türkiye’de yapılan ilgili yayın ve araştırmalar. Akpınar(1999) “Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar” isimli kitap yayını içeriğinde dinamik bir sistem olan eğitim kurumlarının teknolojik gelişmeye paralel büyüklükte bir değişim geçirmesinin kaçınılmaz olduğundan bahsedilmektedir. Eğitimin kalitesini arttıracak olan bilgisayar destekli öğretimin 21. yy toplumları için süreç içinde ileri seviyede biçimlendiği açıklanmaktadır. Çalışma bölümleri arasında bilgisayar destekli eğitimdeki kuramlar, LOGO (bir programlama dili)görsel manipulatif ortamlar ve yapay zekâ yer alan konular arasındadır.

Uşun(2000) “Dünyada ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim” isimli kitap çalışması içeriğinde, bilimsel alanda günümüzdeki teknolojik gelişmelerin eğitim sistemimizi ne ölçüde ve ne yönde etkilediği anlatılmaktadır. Eğitsel koşulların, çağın imkânlarına göre değişiminin ele alındığı eserde günümüz eğitim teknolojisine ilişkin bireysel öğretim teknolojisinden söz edilmektedir. Bu değişim ve gelişim süreci içerisinde bilgisayarlara ilişkin eğitim ve öğretim okul programlarında köklü değişimler yaşanmıştır.

Bilgisayar destekli öğretim “en zorlu fakat en çok umut veren öğretim biçimi olarak görülmektedir. Bireysel öğrenmeye imkân sunan bilgisayar destekli öğretimin başarıya ulaşmasında yazılım, donanım ve uygulamaların oldukça önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra kitap içeriğinde bilgisayar destekli öğretimin yararları sınırlılıkları, modelleri konu edilmiştir.

Kitap beş ana başlıkta ele alınmaktadır. İlk bölümde eğitim teknolojisi, eğitim teknolojisinin yararları, bireysel öğretim teknolojisi, programlı öğretim ve programlı öğretimin bilgisayar destekli öğretimle karşılaştırılması ele alınmaktadır ikinci bölümde ise bilgisayarın eğitim-öğretim alanında kullanımı ve gelişimsel süreci ele alınmaktadır. Kitabın üçüncü bölümünde bilgisayar destekli öğretimi başarıya ulaştıran etmenlerden söz edilmektedir. Bu kapsamda ders yazılımları değerlendirilmektedir.

Dördüncü bölüme baktığımızda daha evrensel bir bakış açısı ile dünyada bilgisayar destekli öğretim uygulamaları görülmektedir. İngiltere, Fransa ABD, başta olmak üzere dünyadaki çeşitli kıtalardan ülkelerin bilgisayar destekli öğretimi ve uygulama şekilleri değerlendirilmektedir. Beşinci ve son bölümde ise bilgisayar destekli öğretim uygulamaları Türkiye'deki biçimiyle ele alınmaktadır. Gelişmekte olan ülkeler ve Türkiye'deki durum kıyaslanarak anlatılmaktadır.

Uşun(2004) “Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri” isimli kitap yayını içeriğinde günümüz eğitim teknolojisine ilişkin gelişmelerden ve bireysel öğretim teknolojisi olan bilgisayardan söz edilmektedir. Bilgi aktarımına dayanan eğitim sisteminin bilgisayar destekli öğretim sayesinde değişimler geçirdiği ve öğrencilere eleştirel bir bakış açısı kazandırdığı anlatılmaktadır.

İlgili kitap yayını bilgisayar destekli öğretimin, bu gün hemen her ülkede kabul edilen programlı öğretim ilkeleri kapsamında ilerleyen, bireysel öğretim teknolojisine yardımcı bir öğretim modeli olarak kabul gördüğünü açıklamaktadır. Örgün eğitimin yanı sıra yetişkin, hizmet içi ve uzaktan eğitim gibi eğitim kademelerinde de faydalanıldığının anlatıldığı kitap beş ana bölümden oluşmaktadır.

Kitabın ilk bölümünde eğitim-öğretim ve bireysel öğretim teknolojisi ele alınmakta bilgisayar destekli öğretim teknolojisine temel oluşturan programlı öğretim modeline yer verilmektedir. İkinci bölümde ise bilgisayarın eğitim yaşantısındaki kavramsal düzeyine geniş yer verilmektedir. Üçüncü bölümde bilgisayar destekli eğitimin yazılım ve donanımına yer ayrılmaktadır. Dördüncü bölümde dünyadaki örgün ve uzaktan eğitimle bilgisayar destekli öğretim uygulamalarından bahsedilmektedir. Beşinci ve son bölümde ise Türkiye’deki örgün ve uzaktan eğitimden bahsedilmekte her eğitim kademesine yönelik değerlendirme ve önerilere yer verilmektedir.

Kibar(2006) “İlköğretim Düzeyi Fen Bilgisi Öğretiminde Yüksek Etkileşimli BDÖ. Yazılımlarının Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli yüksek lisans tez çalışmasında amaç; bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarılarına olan etkisi yönündedir.6. sınıf öğrencilerine uygulanan çalışmada zengin bir görsel içeriğe yer veren yazılım kullanılmıştır. Araştırma sonucunda geleneksel öğretimli yöntemin bilgisayar destekli öğretime göre daha az etkili olduğu saptanmıştır.

Yazıcı ve Koca (2007) “Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği” adlı çalışmada Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri, jeopolitik ve jeostratejik konum özellikleri yer almaktadır. Aynı çalışma içerisinde Türkiye’nin fiziki coğrafya özellikleri ve sosyo-ekonomik özelliklerine ait bilgilerde yer almaktadır.

Paçal (2007) “Dünyada Değişen Jeopolitik Dengeler Işığında Karadeniz ve Türkiye’nin Konumu” isimli yüksek lisans tezi olan çalışmada, Türkiye’nin konumu Karadeniz bölgesinin siyasi yapısı dâhilinde ele alınmıştır. Bölgesel işbirliğinin anlatıldığı çalışmada bu işbirliklerin Türkiye’nin siyasi yapısının rolünü ve yönünü biçimlendirdiği vurgulanmıştır.

Balkal(2009) “Doğu Akdeniz’deki Deniz Alanlarında Jeopolitik Değişimler ve Türkiye’ye Yansımaları” isimli yüksek lisans tez çalışmasında Doğu Akdeniz’in önemi ve Türkiye için stratejik boyutu ele alınmaktadır. Avrasya coğrafyası içinde yer alan Doğu Akdeniz özellikle ticari hatların yoğunlaştığı bir coğrafyadadır. Tarih boyunca yerleşmelere de sahne olmuştur. Orta Doğu ve Hazar-Kafkasya bölgesi enerji kaynaklarına yakınlığı Türkiye’nin jeopolitik anlamda önemini ortaya koymaktadır.

Hangül(2010) “Bilgisayar Destekli Öğretimin(BDÖ) 8. Sınıf Matematik Öğretiminde Öğrenci Tutumuna Etkisi ve BDÖ Hakkında Öğrenci Görüşleri” isimli yüksek lisans tez çalışmasında 8. Sınıf matematik dersi kapsamındaki geometrik cisimler konusu bilgisayar destekli öğretim ile öğretilmiştir. Amaç sekizinci sınıf öğrencilerinin bilgisayar destekli öğretime karşı olan tutumlarını incelemektir. Çalışma 58 öğrenciye deney ve kontrol grubu olarak uygulanmış, ön-test sontest yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda bilgisayar destekli öğretime karşı olan tutum olumlu yönde sonuç almıştır.

Engin, Tösten ve Kaya(2010) “Bilgisayar Destekli Eğitim” isimli yayın çalışması içeriğinde özellikle çoklu ortam yazılımlarına yer verilmiştir. Ülkemizde bilgisayar kullanımı, Bdö'nün avantajları(öğretmen öğrenci ve okul yönetimi kapsamında), bdö'nün sınırlılıkları, bilgisayar destekli eğitimde kullanılabilen programlar ve bilgisayar destekli eğitimde dikkat edilecek hususlar yer almaktadır.

Elmas(2012) “Ortadoğu'daki Enerji Kaynaklarının Önemi ve Türkiye Üzerinden Taşınması ile Türkiye'nin Kazandığı Jeopolitik Konum” isimli yüksek lisans tez çalışmasında ulusal ve uluslararası politikalar, hammaddelerin ülkelere sağladığı stratejik kazanımlar, maden ve doğal kaynaklara göre oluşan işbirlikleri ele alınmaktadır. Ortadoğu'nun sahip olduğu petrol doğalgaz vb. gibi madenlerin Türkiye üzerinden çeşitli boru hatlarıyla Avrupa'ya taşınmasında önemli bir köprü görevi gördüğünden söz edilmektedir.

Kol(2012) “Bilgisayar Destekli Öğretimin(bdö) Altı Yaş Çocuklarına Zaman ve Mekan Kavramlarını Kazandırmaya Etkisi” isimli doktora tez çalışmasında bir ilköğretim grubunun altı yaş grubundaki 60 çocuk üzerine öntest-sontest deney ve kontrol gruplu deneme modeli yer almaktadır. Verilerin analizi sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.

Karakuş(2013) “Yeni Jeopolitik Dengeler ve Türk Dünyası” isimli yüksek lisans tez çalışmasında yeni dünya düzeniyle birlikte değişen küreselleşme kavramı anlatılmaktadır. Türkiye jeopolitiği ve ABD'nin Büyük Ortadoğu Projesi ile gerçekleştirmek istediği hedefler ve bunun Türkiye'ye yansımaları çalışmada yer almaktadır.

Toros ve Yeşiltaş(2015) “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Kavram Yanılgılarını Giderme Üzerine Etkisi” isimli çalışmasında ilköğretim 6. Sınıf öğrencilerinin iklim, hava durumu, coğrafi konum, matematik konum, özel konum gibi terimlere yönelik kavram yanılgılarını belirlemek üzere yapılmıştır. Amaç bu kavram yanılgılarını bilgisayar destekli eğitim ile gidermeye çalışmaktır. Yine bu çalışmada karşımıza iki grup çıkmaktadır. Bunlardan biri deney diğeri ise kontrol grubudur. Başarı testinin kullanıldığı çalışmada 0.05’lik bir anlamlılık düzeyi çıkmıştır. Bu da bilgisayar destekli öğretimden olumlu sonuç alındığı yönünde bir bulgudur.

Kılınç(2015) “21. Yüzyıl Ölçütleri Bakımından Türkiye’nin Jeopolitik Özellikleri” isimli yüksek lisans çalışması kapsamında Jeopolitiğin güç kaynakları beşeri ve ekonomik bakımdan ele anılmış ayrıca küreselleşen dünyanın Türkiye’ye etkileri, bölgesel güç unsurları vurgulanmıştır. Türkiye ile ilgili özellikle enerji kaynakları, nakil hatları, sınır aşan ve sınır oluşturan sular, kültürel değişimler anlatılmaktadır.

2.2.2. Dünya’da yapılan ilgili yayın ve araştırmalar. Shelly (2010) ”Integrating Technology and Digital Media in the Classroom (Teknoloji destekli öğretim ve sınıflardaki dijital medya araçları)” isimli yayın bir dergi çalışmasıdır. Teknolojinin eğitime dâhil edildiği ve farklı uygulamalar şeklinde insanların nasıl kullandığı yönünde bilgiler kaleme alınmıştır. Yayında bilgisayar destekli öğretimin zaman içinde okullarda da yer bulduğu ancak bu gelişim sürecinin birden bire olmadığını bilgisayarın eğitim yaşantısında ne tür şekillerde kullanılabileceği yönünde bilgiler yer almaktadır. Bilgisayar ile yapılabilecek ödev araştırmaları sunumlar tekrarlar yayında görseller eşliğinde açık örnekler şeklinde sunulmaktadır. Dergide ele alınan tek teknolojik cihaz elbette bilgisayar değildir. Cep telefonları, yazıcılar, okuyucular ve bunların eğitimle ilişkili kullanım alanları ele alınmaktadır.

Duffy ve Mcdonald (2011) "Teaching and Learning with Technology Pearson(Teknoloji ile öğrenme ve öğretme)" isimli dergi yayını içeriğinde yer alan yayında teknolojik değişimler ve bu teknolojik cihazların eğitim öğretim hayatında kullanım düzeyleri yer almaktadır. Teknolojik araçlar sayesinde öğrencilerin olduğu kadar öğretmenlerinde öğrenimlerini geliştirmelerine yardımcı olduğu belirtilmektedir. Dünyadaki gelişen ve çoğalan bilgi yığını karşısında artık teknolojik cihazlardan faydalanılması gerekliliği, bilgisayarın da bu gelişim için vazgeçilmez bir unsur olduğu ayrıca anlatılmaktadır.

Morrison ve Lowther (2010) "İntegrating Computer Tecnology intro the Classroom(Sınıf içinde bilgisayar teknolojisiyle öğretim)." isimli dergi yayınında, sınıflardaki dijital araçlardan ve bilgisayarın ne şekillerde sınıfta kullanıldığından söz edilmektedir. Geniş ölçekte teknolojik cihazlara yer verilen kitapta word programları ve bunun üzerine yapılabilecek çalışmalar anlatılmaktadır. Oyundan simülasyon yöntemine bloglar, chat, mesajlar vb programlarla edinilen bilgilerin pratik şekilleri başlıklar şeklinde yer almaktadır.

Lacoste(2007) "Büyük Oyunu Anlamak(jeopolitik: Bugünün uzun tarihi)" isimli kitap yayını çalışma içeriğinde jeopolitik kavramı dünya ölçeğinde ele alınmaktadır. Jeopolitik' in tanımı, tarihi ve önemi anlatıldığı kadar kitapta dünyadaki hâkimiyet teorilerine de yer verilmektedir.

Dünyadaki süper güçlerin bölgesel bağlamda değerlendirildiği kitapta özellikle Amerika Birleşik Devletleri'ne tarihsel alanda yer verilmiştir.

Kitap içeriğinde Avrupa birliği ülkeleri medeniyetleri ve bu ülkelerin siyasi yapısı ile ilişkileri ayrıca anlatılmaktadır. Bunun yanı sıra dünyadaki ülkelerin kaynaklarına da yer verilmektedir. Ortadoğu'daki petrole alan yakınlığı nedeniyle Türkiye'den bahsedilmektedir. Kitap içerisinde "Türkmeselesi" adı altında bir alt başlık yer almaktadır bu başlık içerisinde Türkiye'nin Amerika Birleşik Devleti ile tarihsel yakınlığı Nato'ya karşı yakın duruşu ve Avrupa birliği için Müslüman bir ülke olmasından doğan endişeler dile getirilmektedir.

Defay(2005) "Jeopolitik" isimli kitabında jeopolitik kavramının doğuşu, tanımı ve tarihsel süreçteki önemini anlatmaktadır. Kitapta küreselleşme sürecinden geçen dünya ülkelerinin buldukları konum itibarıyla dış siyasetteki rolleri yer almaktadır.

Brezvezinski(2005) "Büyük Satranç Tahtası" isimli kitabında Avrasya'nın kıtaların siyasi etkileşim noktası olmasından kaynaklanan sorunları ele alınmakta ve jeopolitika kavramı Avrasya'ya hükmeden ülkeler üzerinden şekillenmektedir. Türkiye bu nokta üzerinde bulunduğundan siyasi ekseninde kendini bu çalışmanın içinde bulmuştur.

BÖLÜM III

Bu bölümde, araştırmada izlenen yöntem, katılımcılar, deney deseni, veri toplama araçları, araştırmada izlenen yol, deney planı, denel işlemler ve veri çözümleme teknikleri yer almaktadır.

3.1. Yöntem

Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler programı Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyallerle öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi üzerine olan çalışmada, öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel bir model kullanılmıştır.

Yarı deneysel model, bir araştırmanın deneysel olmasının ölçütü sayılabilecek iç ve dış geçerliliğin tam olarak sağlanamadığı araştırmadır(Can, 2013).

3.2. Katılımcılar

Bu araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar döneminde, Burdur ili merkez ilçesinde yer alan ve sosyo-ekonomik düzeyi orta olan bir Ortaokulda yapılmıştır.

Araştırma, Ortaokuldan seçilen ve başarı seviyeleri orta düzeyde olan iki ayrı 6. sınıf öğrencileri üzerinden yürütülmüştür.

Araştırmada araştırmacı, iki sınıf arasından yansız atama ile birini deney, diğersini kontrol grubu olarak belirlemiştir.

Araştırmada, Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubunu 18, geleneksel öğretimin(düz anlatım) uygulandığı kontrol grubunu 18 öğrenci oluşturmaktadır.

Buna göre Ülkemiz ve Dünya ünitesinin öğretimine, bilgisayar destekli materyallerle desteklenmiş öğretim yönteminin uygulandığı deney grubuna 18, geleneksel öğretim(düz anlatım) yöntemin uygulandığı kontrol grubuna 18 olmak üzere toplamda 36 öğrenci katılmıştır.

3.3. Deney Deseni

Araştırmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel bir model kullanılmıştır. Araştırma bir kontrol ve bir deney grubu üzerinden yürütülmüş olup araştırmanın deseni Tablo.1’ de verilmiştir.

Tablo 1.

Deney Deseni

Gruplar	Ön Test	Uygulama	Son Test
Deney Grubu	Başarı Testi	Bilgisayar Destekli Öğretim	Başarı Testi
Kontrol Grubu	Başarı Testi	Geleneksel Öğretim	Başarı Testi

Araştırma deseninde deney grubuna bilgisayar destekli materyallerle desteklenen öğretim etkinliklerine yer verilmiştir. Kontrol grubunda ise geleneksel öğretim(düz anlatım) yöntemi ve etkinlikleri uygulanmıştır.

Araştırma sürecindeki deneysel işlemde ilk olarak deney ve kontrol gruplarının her ikisine de araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi ön test olarak uygulanmıştır.

Deney süresince deney grubuna bilgisayar destekli öğretim etkinliklerine yer verilmiş ve bu süreç fotoğraflar ile kayıt altına alınmıştır.

Kontrol grubuna ise geleneksel öğretim yöntemi ve öğretim etkinlikleri uygulanmış, aynı şekilde fotoğraflar ile kayıt altına alınmıştır.

Araştırmada, ünitelere ilişkin öğretim etkinliklerinin sonunda iki gruba da araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi son test olarak uygulanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı; araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testinden oluşmaktadır.

Araştırmanın deneysel uygulaması 6. sınıf düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Deneysel uygulama için “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi seçilmiş ve bu ünite içinde bir başarı testi geliştirilmiştir.

Başarı testinin geliştirilmesinde öncelikle Sosyal Bilgiler ders programı ve Ülkemiz ve Dünya ünitesi analiz edilmiştir. Hedef ve davranışlar bu doğrultuda belirlenmiş ve belirtke tablosu hazırlanmıştır.

Belirtke tablosu göz önüne alınarak elde edilen bulgular doğrultusunda 82 sorudan oluşan çoktan seçmeli bir test hazırlanmıştır. Çoktan seçmeli maddeleri kapsayan sorular iki uzman görüşü ile gerekli düzeltmelerden geçmiş ve soru sayısı 82’den 68’ e indirgenmiştir. 68 sorudan oluşan çoktan seçmeli bu başarı testi asıl deneysel uygulamanın yapıldığı 6. sınıfta okuyan 131 öğrenciye uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda maddelerin ayırıcılık indeksi, madde güçlük indeksi ve testin güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır.

Madde ayırıcılık indeksi 20 ile 69 arasında değişen maddelerden seçilmiştir. Madde güçlük indeksi ise 20 ile 80 arasında dağılım gösteren maddelerden seçilmiştir. Bu şekilde 21 soruluk çoktan seçmeli maddeden oluşan ünite başarı testi elde edilmiştir. Elde edilen testin güvenilirlik katsayısı (KR 20) 0.80’dir. Ünite Başarı testi Ek-3’te verilmiştir.

3.5. İşlem Yolu

Araştırma kapsamındaki işlemler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

1. İlgili kurumlardan ve Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli tüm izinlerin alınması.
2. Veri toplama araçlarının hazırlanması.
3. Ders planlarının ve ders materyallerinin hazırlanması.

4. Bilgisayar destekli öğrenim görecek deney grubu ve geleneksel öğrenim(düz anlatım) görecek kontrol gruplarına başarı testinin ön test olarak uygulanması.

5. Denel işlem yapılacak öğrencilerin hazırlanması için açıklamaların yapılması.

6. Denel İşlemlerin 22.02.2016 tarihinde, deney grubunda 2 ders saati, kontrol grubunda 2 ders saati olmak üzere toplamda 4 ders saati kapsayacak şekilde öğrencilere uygulanması.

7. Denel işlemler sırasında fotoğraf kaydı alınması.

8. Denel işlemlerden hemen sonra başarı testinin son test olarak uygulanması.

9. Verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması.

Yukarıda açıklana işlemler 15.02.2016-22.02.2016 tarihleri arasında bir haftalık bir süre içerisinde uygulanmıştır.

3.6. Deney Planı

Deney, Şubat ayı içerisinde Bilgisayar Destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu ve Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol gruplarında ikişer ders saati olmak üzere toplamda 4 ders saati kapsayacak şekilde Sosyal Bilgiler derslerinde uygulanmıştır.

Geleneksel öğretimin(düz anlatım) uygulandığı kontrol grubunda sadece ders kitabı kullanılırken bilgisayar destekli öğretimin verildiği deney grubuna bilgisayar destekli materyaller ve ders kitabına yer verilmiştir.

Deney uygulamaları boyunca işlenen konular, ders sürelerine dağılımı ve uygulanan teknikler Tablo.2 de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Deney Uygulamaları Boyunca İşlenen Konuların Ders Sürelerinin Dağılımı

Tarih	Süre	Konu Adı	Uygulanan Yöntem ve Teknikler
22.02.2016	40+40 dk.	Ülkemiz ve Dünya Ünitesi: Nüfus ve Ekonomi Aldıklarımız Sattıklarımız Devletler Arası İlişkiler Bütün Dünya El Ele Toplumlar Arası Etkileşim	Bilgisayar Destekli Öğretim, Düz Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma, Beyin Fırtınası
22.02.2016	40+40 dk.	Ülkemiz ve Dünya Ünitesi: Nüfus ve Ekonomi Aldıklarımız Sattıklarımız Devletler Arası İlişkiler Bütün Dünya El Ele Toplumlar Arası Etkileşim	Geleneksel(Düz anlatım) Öğretim, Soru-Cevap, Tartışma, Beyin Fırtınası

3.7. Denel İşlemler

1. Deneye başlamadan önce araştırmacı öğrencilere kendini tanıtmıştır.
2. Deneye başlamadan önce araştırmacı öğrencilerin dikkatini “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi başlığı altında ülkemizin jeopolitik önemi üzerine çekmiştir.
3. Uygulamaya başlamadan önce her iki gruba ön ölçümler için başarı testi uygulanmıştır.
4. Gerekli hazırlıklar tamamlandıktan sonra uygulama başlamıştır.
5. Deney grubuna, konuların öğretimi sırasında Bilgisayar destekli öğretim, Düz Anlatım, Soru-Cevap, Tartışma ve Beyin Fırtınasına yer verilmiştir.
6. Kontrol Grubu için konuların anlatılması sırasında geleneksel öğretim(düz anlatım) yöntemi kapsamında Soru-Cevap, Tartışma, Beyin Fırtınasına yer verilmiştir.
7. Deney süresince deneklere, araştırmacı tarafından hazırlanan ve geliştirilen sunum slaytları görsel olarak yansıtılmış, öğrencilerin not almaları sağlanmıştır.
8. Deney uygulaması bittikten sonra her iki gruba başarı testi son test olarak uygulanmıştır.

3.8. Verilerin Çözümleme Teknikleri

Araştırma boyunca kullanılan ölçekler ve bu ölçeklerden elde edilen veriler Spss istatistik programı kullanılarak çözümlenmiştir.

Verilerin analizinde parametrik olmayan nonparametrik testler kullanılmıştır. İlişkisiz ölçümler için Mann Whitney U–Testi ve ilişkili ölçümler için Wilcoxon işaretli sıralar testi’nden faydalanılmıştır(Büyüköztürk,2008).

Mann Whitney U-testi, ilişkisiz örneklemeden elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test eder. Başka bir anlatımla, bu test iki ilişkisiz grubun, ilgilenilen değişken bakımından evrende benzer dağılımlara sahip olup olmadığını test eder. Mann Whitney U-testi bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde ve gözlemlerin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir(Büyüköztürk,2008)

Wilcoxon işaretli sıralar testi ya da W Wilcoxon eşleştirilmiş çiftler testi olarak bilinen çözümlene tekniği, ilişkili iki ölçüm setine ait fark puanlarının yönünün yanı sıra miktarlarını da dikkate alır. Wilcoxon işaretli-sıralar testi, a)bağımlı değişkenin en az sıralama ölçeğinde olmasını, b) gözlem çiftlerinin birbirinden bağımsız olmasını gerektirir(Büyüköztürk, 2008).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, her bir alt problemle ilgili olarak istatistiksel çözümlerinin sonucundaki bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

“Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri nelerdir? “

Birinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo-3’te verilmiştir.

Tablo 3.

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerine Ait Başarı Ölçümlerine Göre Hesaplanan Minimum ve Maximum Değerler, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçlarının Dağılımı

Gruplar	N	Minimum	Maximum	\bar{X}	Ss
Deney Grubu Ön Test	18	5,00	21,00	10,944	4,345
Deney Grubu Son Test	18	8,00	19,00	15,444	3,617
Kontrol Grubu Ön Test	18	,00	17,00	8,777	4,359
Kontrol Grubu Son Test	18	4,00	15,00	8,944	3,369

Tablo.3’ te görüldüğü gibi Ülkemiz ve Dünya ünite konularını Bilgisayar destekli materyaller ile öğrenen deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalamaları incelendiğinde; deney grubu son test değerinin 15,444 kontrol grubu ön test değerinin 10,944 olduğu görülmektedir.

Ülkemiz ve Dünya ünite konularının öğretiminde Geleneksel(düz anlatım) öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubuna ait aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında; kontrol grubu ön test aritmetik ortalamasının 8,777; kontrol grubu son test aritmetik ortalamasının ise 8,944 olduğu görülmektedir.

İncelenen tablonun standart sapma değerlerine bakıldığında; Bilgisayar destekli materyaller ile öğretimin uygulandığı deney grubu ön test standart sapmanın 4,345 deney grubu son test standart sapmanın ise 3,617 olduğu görülmektedir.

Geleneksel öğretim(düz anlatım)yöntemlerinin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerinin standart sapma değerlerinde ön test sonucu 4,359 son test sonucu 3,369 çıkmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin başarı düzeyleri arasında ön test sonucunun daha yüksek olduğu görülmektedir.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin standart sapma düzeyleri arasında yüksek derecede bir fark yoktur. Öğrencilerin aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları arasında önemli bir fark bulunmamıştır.

4.2. İkinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

“Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?”

İkinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo-4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim(Düz Anlatım) Gruplarına Ait Ön Test Puanlarına İlişkin Mann Whitney U testi, Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi Dağılımı

Ünite	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	U	W	Z	P	Önem düzeyi
Ülkemiz ve Dünya	Ön test Deney grubu	18	21,17	381,00	114,000	285,000	-1,526	1,127	p>0.05
Ülkemiz ve Dünya	Ön test Kontrol grubu	18	15,83	285,00	114,000	285,000			

Tablo.4'te görüldüğü üzere; Ülkemiz ve Dünya ünitesi konularını, bilgisayar destekli materyaller ile öğrenen deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim(düz anlatım) ile öğrenen kontrol grubu öğrencileri arasındaki ön test başarı oranları incelendiğinde P değerinin 1,127 olduğu görülmektedir. (P>.05) olduğu için iki grubun sıra ortalamaları arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu verilerden yola çıkarak deneysel işlem yapılmadan önce her iki grubun ön-test başarı puanlarının aynı düzeyde olduğu söylenebilir.,

4.3. Üçüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

“Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?”

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular veri Tablo-5'te verilmiştir.

Tablo 5.

Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Öğretim(Düz Anlatım) Gruplarına Ait Son-Test Başarı Puanlarına İlişkin Mann Whitney U testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi

Ünite	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	U	W	Z	P	Önem düzeyi
Ülkemiz ve Dünya	Son Test Deney Grubu	18	25,69	462,50	32,500	203,500	-4,112	,000	p<0.01
Ülkemiz ve Dünya	Son Test Kontrol Grubu	18	11,31	203,50	32,500	203,500			

Tablo 5’te görüldüğü üzere 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Ülkemiz ve Dünya” ünite konularını Bilgisayar destekli materyaller ile öğrenen deney grubu öğrencileri ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencileri arasındaki son test puanları karşılaştırıldığında deney ve kontrol grubu son test başarı puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. (P<001).

Farklılaşma deney grubu lehine gerçekleşmiş, yani deney grubunda yer alan öğrencilerin performansları nedeniyle, son durumda kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek bir düzeye ulaşmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

“Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?”

Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular veri Tablo-6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Kontrol Grubu Öntest-Sontest Sonuçları İçin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Dağılımı

	N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	Z	P	Önem Düzeyi
Negatif Toplam	7(a)	5,21	36,50	-1,197(a)	,844	p>0,05
Öntest- Pozitif Toplam	5(b)	8,30	41,50			
Sontest Eşit Sıralar	6(c)					
Toplam	18					

Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Geleneksel öğretim yöntemiyle anlatıldığı kontrol grubu öğrencilerine ait veriler incelendiğinde istatistiksel anlamda önemli bir farkın olup olmadığına p değerine bakarak karar verebiliriz.

Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin verileri incelendiğinde p değeri,844 olarak görülmektedir. Fark p>0,05'ten büyük olduğu için ön ölçüm-son ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Ülkemiz ve Dünya ünitesinin geleneksel öğretim(düz anlatım) yöntemiyle anlatıldığı kontrol grubuna ait ön test-son test sonuçları, herhangi bir uygulamanın yapılmadığı kontrol grubu öğrencilerine ait başarının anlamlı bir fark gösterecek düzeyde değişmediğini göstermektedir.

4.5. Beşinci Alt Probleme ilişkin Bulgular ve Yorumlar

“Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?”

Beşinci alt probleme ilişkin bulgular Tablo-7’de verilmiştir.

Tablo 7.

Deney Grubu Öntest-Sontest Puanlarına Göre Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Analiz Sonuçlarına ait Dağılım

		N	Sıra Ortalaması	Sıraların Toplamı	Z	P	Önem Düzeyi
Öntest-Sontest	Negatif Toplam	4(a)	3,75	15,00	-3,0 07(a)	,002	p<0.01
	Pozitif Toplam	14(b)	11,14	156,00			
	Eşit sıralar	0(c)					
	Toplam	18					

Tablo 7'deki analiz sonuçları, Ülkemiz ve Dünya Ünitesinin Bilgisayar destekli materyallerle düzenlendiği deney grubu öğrencilerine ait başarının, deney öncesi ve deney sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir, $z=-3.07$, $p<0.01$. Analiz sonuçlarına göre; z değerine ait puanın(-3.07) 0.01'den küçük olması anlamlı bir farkın ortaya çıktığını göstermektedir.

Fark puanlarının sıra ortalaması dikkate alındığında; negatif toplam 3,75, pozitif toplam ise 11,14 olarak ortaya çıkmaktadır. Sıra toplamları dikkate alındığında, negatif toplam 15,00 pozitif toplam 156,00 olarak belirlenmiştir. Gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Bilgisayar destekli materyaller ile öğretiminin uygulandığı deney grubunda ön-test ile son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($p<0.01$). Başka bir deyişle, Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Bilgisayar destekli materyaller ile öğretimi öğrencilerin akademik başarılarını pozitif yönde arttırmada etkili olmuştur.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde önceki bölümde açıklanan bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar, bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen tartışma ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Bu çalışma ile bilgisayar destekli materyallerle öğretim yönteminin Ortaokul 6. sınıf Sosyal Bilgiler “Ülkemiz ve Dünya” ünitesinin öğretiminde öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı saptanmıştır. Çalışmadaki deney ve kontrol gruplarına bakıldığında bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubunun lehine pozitif yönde anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Çalışma, Sosyal Bilgiler 6. sınıf ülkemiz ve dünya ünitesinin Bilgisayar Destekli materyallerle öğretimi konu alması bakımından ülkemizde bir benzeri yoktur.

Günümüz teknolojisinin eğitim sistemimize girmesiyle bilgisayar destekli öğretim üzerine çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalarda Bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı yönünde bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Ülkemizde bu konuyla ilgili araştırmalar yüksek öğretim, (Uşun, 2004; Akpınar,1999;Özkan, 2000; Akkayonlu, 1995; Baki, 2002; Baykal, 1990;Güneş,2007; Kol,2012; Şahin,2010; Engin, Tösten ve Kaya,2010;Sevim,201), Coğrafya (Gümüş ve Özüpekçe.2013),Fen bilgisi(Aykanat, 2005; Kibar,2006;Demircioğlu, 1996), Matematik,(Hangül,2010;Sosyal Bilgiler (Toros ve Yeşiltaş,2015)Kimya Akçay, 2008)alanlarda yapılan araştırmalar ile bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı yönünde bulgulara ulaşılmıştır.

Yurt dışında bu konuda yapılan araştırmalar ise jeopolitika alanında; (Defay,2005; Brezezinski, 2005; Lacoste, 2007), bilgisayar destekli öğretim alanında da (Duffy ve Mcdonald, 2011; Shelly, 2010)’dur

6. sınıf Sosyal Bilgiler ülkemiz ve dünya ünitesinin öğretiminde bilgisayar destekli materyaller ile öğretimin öğrencilerin akademik başarılarını nasıl etkilediği yönündeki istatistiksel sonuçların analiz sonuçları şu şekildedir:

Birinci Alt Probleme “Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkileri nelerdir?” sorusu üzerinde durulmuştur.

Birinci Alt probleme ilişkin istatistiksel sonuçlara bakıldığında her iki grubun ön test ve son test aritmetik ortalama ve standart sapması üzerine ulaşılan sonuç şu şekildedir: Deney grubuna uygulanan ve jeopolitika konusunu Bilgisayar destekli materyaller ile öğrenen deney grubu öğrencilerinin aritmetik ortalamaları son test 15,444 deney grubu ön test değerinin ise 10,944 olduğu görülmektedir. Bu veriler öğrencilerin bilgisayar destekli öğretimden sonra aritmetik ortalamalarının arttığını göstermektedir.

Ülkemiz ve Dünya ünite konularının öğretiminde Geleneksel(düz anlatım) öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubuna ait aritmetik ortalama değerlerine bakıldığında; kontrol grubu ön test aritmetik ortalamasının 8,777; kontrol grubu son test aritmetik ortalamasının ise 8,944 olduğu görülmektedir. Bu sonuç, Kontrol grubu öğrencilerine ait aritmetik ortalamasının çok az yönde değiştiğini, geleneksel öğretimin bilgisayar destekli öğretime kıyasla aritmetik ortalamada zayıf bir etki meydana getirdiğini ortaya çıkarmaktadır.

Standart sapma değerlerine bakıldığında; Bilgisayar destekli materyaller ile öğretimin uygulandığı deney grubu ön test standart sapmanın 4,345; deney grubu son test standart sapmanın ise 3,617 olduğu görülmektedir. Görüldüğü üzere bilgisayar destekli öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin başarı seviyesi geleneksel öğretim yönteminin kullanıldığı kontrol grubu öğrencilerine kıyasla daha belirgin bir sonuç doğurmuştur.

İkinci Alt Probleme “Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu üzerinde durulmuştur.

Öğrencilerin ön test başarı puanlarının incelendiği ikinci alt problemde p değeri 1,127 olarak sonuç vermiştir. Değer 05'ten küçük olduğundan Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile Geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerin ön test başarı puanları benzer seviyededir denilebilir.

Üçüncü Alt Probleme “Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu ile Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu ele alınmıştır.

İncelenen istatistiksel veriler neticesinde p değeri 0.01 den küçük değerinde sonuç vermiştir. Deney ve kontrol grubuna ait bu farklılaşma deney grubu lehine gerçekleşmiş, yani deney grubunda yer alan öğrencilerin performansları, son durumda kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek bir düzeye ulaşmıştır.

Dördüncü Alt Probleme “Geleneksel öğretim(düz anlatım) yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu ele alınmıştır. İncelenen verilerde Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Geleneksel öğretim yöntemiyle anlatıldığı kontrol grubu öğrencilerine ait verilerde p değeri ,844 olarak görülmektedir Fark $p > 0,05$ 'ten büyük olduğu için ön ölçüm-son ölçüm arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır.

Dördüncü alt probleme ilişkin sonuçta Sosyal Bilgiler ünitesine ait Ülkemiz ve Dünya ünitesinin geleneksel öğretim(düz anlatım) yöntemiyle anlatıldığı kontrol grubuna ait ön test-son test sonuçları, herhangi bir uygulamanın yapılmadığı kontrol grubu öğrencilerine ait başarının anlamlı bir fark gösterecek düzeyde değişmediğini göstermektedir.

Beşinci Alt Probleme “Bilgisayar destekli öğretimin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön-test ve son-test başarı puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” sorusu ele alınmıştır. Araştırmanın temel noktası bu alt probleme dayanmaktadır.

Analiz sonuçları, Ülkemiz ve Dünya Ünitesinin Bilgisayar destekli materyallerle düzenlendiği deney grubu öğrencilerine ait başarının, deney öncesi ve deney sonrası puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Analiz sonuçlarına göre; z değerine ait puanın(-3.07) 0.01'den küçük olması anlamlı bir farkın ortaya çıktığını göstermektedir.

Fark puanlarının sıra ortalaması negatif toplam 3,75, pozitif toplam ise 11,14 olarak ortaya çıkmaktadır. Sıra toplamları negatif toplam 15,00 pozitif toplam 156,00 olarak belirlenmiştir. Gözlenen bu farkın pozitif sıralar, yani son test puanı lehinde olduğu görülmektedir.

Bu sonuçlara göre, Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Bilgisayar destekli materyaller ile öğretiminin uygulandığı deney grubunda ön-test ile son-test puanları arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. ($p < 0.01$). Başka bir deyişle, Ülkemiz ve Dünya ünitesinin Bilgisayar destekli materyaller ile öğretimi öğrencilerin akademik başarılarını pozitif yönde arttırmada etkili olmuştur.

6. sınıf Sosyal Bilgiler ülkemiz ve dünya ünitesinin öğretiminde bilgisayar destekli materyaller ile öğretimin, öğrencilerin akademik başarılarını arttırmasında bazı etkenler vardır. Bu etkenler şu şekildedir: Sosyal Bilgiler alanında, bilgisayar destekli öğretim dikkati en fazla çeken ve öğrenci motivasyonunu yüksek tutan bir öğretim yöntemidir. Öğrenci kendi hızına göre öğrenebilir. Bireysel öğrenme ilkelerini kullanabilir. Bu şekilde öğrenme süreci de hızlanmış olur.

Bilgisayar destekli materyaller ile öğretim, öğrencilere alıştırma ve tekrar yapma imkânı sunar. Öğrenci bazı durumlarda öğretmene ihtiyaç duymadan öğrenir. Geleneksel(düz anlatım) öğretim yönteminde böyle bir durum söz konusu değildir. Öğrenci pasif durumda kalmak zorundadır ve öğretmenin sunduğu tüm bilgileri doğru olarak kabul eder. Oysa bilgisayar destekli öğretim sorgulamaya açık bir alan bırakıp öğrencilerin sınırlarını zorlamaya çalışır.

Bilgisayar destekli öğretim bireysel öğretimde kullanıldığı gibi grup öğretiminde de kullanılabilir. Böylece bilgisayar, eğitim hayatında öğrencinin sosyal etkileşimine katkıda bulunur.

Sosyal Bilgiler öğretiminde özellikle haritaların farklı şekil ve boyutlarda sunulabilmesi, sınırsız tekrar özelliği, farklı programlara açık olması, görsel materyallerin ön plana çıkması dersi daha eğlenceli hale getirmektedir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ne yöndeysse bilgisayar destekli öğretim o alanda kullanabilmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi, doğası gereği uygulama alanına pek açık bir alan değildir. Ancak bilgisayar bizi bu durağan alandan çıkarabilmekte farklı etkinlikler ve görsel şemalarla öğrenci dikkatini ayakta tutabilmektedir.

Geleneksel öğretimde öğretmenin ders kitabına bağımlı olma durumu vardır. Ancak bilgisayar destekli öğretimde öğrencilerin hazırbulunuşluklarına göre bireysel bir öğretim yönteminin kullanılması söz konusudur. İçerik öğrenci düzeyine uygun ise öğrenme kademeler şeklinde öğrenilebilir. Öğrenci derste katılımcı olarak bulunabilir. Dönüt ve düzeltmelerin yapılması faaliyeti de sınırsızdır.

Bilgisayar destekli öğretimi çeşitli programlar ile canlı tutmak ve yenilemek ise ancak internet ile mümkün olmaktadır. İnternetin eğitimde kullanılması ile zamanla farklı kazanımlar gelişmiştir. Öyle ki internet tabanlı eğitim gün geçtikçe önem kazanmaya ve tercih edilmeyi sürdürmektedir.

6.sınıf Sosyal Bilgiler “Ülkemiz ve Dünya” ünitesi adı altında Türkiye'nin jeopolitik özelliklerine vurgu yapıldığı tez çalışması içeriğinde bilgisayar destekli öğretimi değerlendirecek olursak; ünite konularının içeriği bakımından verilen haritalar, tablo ve şekiller bilgisayar ile daha canlı biçimde sunulabilmiştir. Bilgisayar destekli materyallerle öğretim ile sınırsız görsel malzeme imkânı doğmuştur. Görsel malzemenin sınırsız ve zengin içerikte olması öğrencilerin dikkat ve algısını da güçlendirmiştir.

5.2. Öneriler

Bu araştırma 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya ünitesinde yer alan konuların bilgisayar destekli materyallerle öğretilmesi üzerine bir çalışmadır ve ülkemizde başka bir örneği yoktur. Elde edilen sonuçlardan yola çıkarak alanda çalışacak araştırmacılar ve uygulamacılar için önerileri maddeler halinde sıralanabilir.

1. Ortaöğretim Sosyal Bilgiler 6. sınıf öğrencilerine gerek bilişsel gerek duyuşsal gerekse görsel zenginliği ile dikkat ve algıyı canlı tutan bilgisayar destekli öğretim verilmelidir
2. Öğrencilerin kullandıkları ve akademik başarılarına katkısı daha az olan geleneksel öğretim yöntemleri terk edilmeli veya farklı öğretim teknikleriyle zenginleştirilmelidir.
3. Araştırma 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Ülkemiz ve Dünya ünitesinin bilgisayar destekli materyaller ile öğretimi üzerine sınırlı kalmıştır. Öğrenciler üzerinde uygulanan ve akademik başarılarının arttığı gözlemlenen bilgisayar destekli öğretim üzerine farklı alanlarda ek çalışmalar, uygulamalar ve programlar geliştirilmelidir.
4. Bilgisayar Destekli öğretim yöntemi uygulanırken öğrencilerin kendi öğrenme stilleri ve akademik başarıları göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Öğrencilerin başarı düzeyleri üzerinde etkili olan farklı faktörler analiz edilmelidir.
6. Meslekte görev yapan öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının bilgisayar programları üzerine olan bilgi ve beceri düzeylerini geliştirmelidir.
7. Eğitim sürecinde farklı yazılımları ile öğrencilerin yaş, gelişim ve akademik bilgi düzeylerine uygun olan farklı bilgisayar destekli öğretim programları eğitim sürecinde uygulanmalıdır.
8. Bilgisayar Destekli öğretimin diğer okullarda da uygulanabilmesi için gerekli araç-gereç ve alt yapı sağlanarak böylece okulların eğitim kalitesi yükseltilmelidir.
9. Sonuç olarak bilgisayarların eğitimde ne şekilde kullanılacağı ile ilgili çok ciddi çalışmalar yapmak gerekir. Sınıflara sadece bilgisayar sistemleri kurup, bunları etkili ve amacına uygun olarak kullanmamak mevcut sorunları çözemeyebilir. Bu yüzden eğitim sistemindeki uygulamalar göz önüne alınarak kapsamlı bir çalışmanın başlatılması gerekir.
10. Bilgisayar sayesinde eğitim dünyasına giren internet tabanlı eğitim de göz önüne alınmalı, hem öğrenciler hem de öğretmenler tarafından çeşitli programlar aracılığıyla eğitimdeki kalitesi arttırılmalı ve öğretimdeki işlevi sürdürülmelidir.

KAYNAKÇA

- Akçay, H. Feyzioğlu, B. Oğuz, B.(2008). Bilgisayar Tabanlı ve Bilgisayar Destekli Kimya Öğretiminin Öğrenci Tutum ve Başarısına Etkisi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt no. 4. s.2.
- Akengin H, Dölek İ. (2013). Türkiye Fiziki Coğrafyası. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akhun, İ. Ferguson, G.(1981). Deneysel Araştırmaların Yapısı ve Planlanması. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt no. 14. s.1-2.
- Akkoyunlu, B. (1995). Bilgi Teknolojilerinin Okullarda Kullanımı ve Öğretmenlerin Rolü. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi .s.11.
- Akpınar, Y. (1999). Bilgisayar Destekli Öğretim ve Uygulamalar. Ankara: Anı yayıncılık.
- Akpınar, Y. (2005). Bilgisayar Destekli Eğitimde Uygulamalar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (1994). Türk Eğitim Tarihi. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları.
- Akyüz, Y.(1983). Bilgisayarlar ve Eğitimde Kullanımları. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt no. 16, s.1.
- Alexandre, D. (2005). Jeopolitik. Ankara. Dost Kitabevi.
- Arıkan R. (2013). Araştırma Yöntem ve Teknikleri. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Arslan, A. (2006). Bilgisayar destekli eğitim yapmaya ilişkin tutum ölçeği. Van Yüzüncüyıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt No.3. Sayı .2.s.24-33.
- Arslan, M. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/144/arslan.htm
- Aykaç, N. (2014). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara. Pegem.
- Aykanat, F. Doğru, M. Kalender, S. (2005). Bilgisayar Destekli Kavram Haritaları Yöntemiyle Fen Öğretiminin Bilgisayar Başarısına Etkisi. Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt.13. 2005.
- Bakar, İ. (2006). Jeopolitik Yaklaşımlar Çerçevesinde, Soğuk Savaş Sonrası Dönemde Türk-Rus Yönelişleri. Doktora Tezi. İstanbul Marmara Üniversitesi.

- Baki A. (2002). Öğrenen ve Öğretenler İçin Bilgisayar Destekli Matematik. İstanbul: Tubitak ceren yayınları.
- Balcı A. (1996). Sosyal Bilgilerde Araştırma Yöntem Teknik ve İlkeleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Balkal U. (2009) Doğu Akdeniz'deki Deniz Alanlarında Jeopolitik Değişimler ve Türkiye'ye Yansımaları Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Baykal, A. (1990). Eğitimci İçin Bilgisayar Nedir? Ne Değildir? İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi. s.2.
- Birsel, H. (2006). Orta Asya Jeopolitiği. İstanbul: Iq Kültür Sanat Yayıncılık.
- Brzezinski, Z. (1998). Büyük Satranç Tahtası. (çev. Dikbaş E. ve Kocabıyık E.). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Büyüköztürk Ş. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Büyüköztürk, Ş. (2000). İstatistik. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2001). Deneysel Desenler. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Can, A. (2013). Spss ile Nicel Veri Analizi. Pegem Yayıncılık. Ankara.
- Cemil, Ö. (Edit.). (2006). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çankaya, S. Karamete, A. (2008). Eğitsel Bilgisayar Oyunlarının Öğrencilerin Matematik Dersine ve Eğitsel Bilgisayar Oyunlarına Yönelik Tutumlarına Etkisi. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt no.14. s.2.
- Çorlu, A; Altın, K.(1999). Bilgisayar Destekli Deney Ortamı Tasarımı ve Radyoaktif Bozunma Deney Verilerinin Bilgisayarda Toplanması ve Değerlendirilmesi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

- Daban, Ş. (2001). Coğrafya Öğretiminde Bilgisayar ve Programlarının Kullanımı. Diyarbakır Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Değer, E. (1998). Ortadaki Balık Türkiye. İstanbul Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Demirci, A. (2008). Bilgisayar Destekli Sabit ve Hareketli Görsel Materyallerin Kimya Öğretiminde Öğrenci Başarısına Etkisi. Konya Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Demircioğlu, H; Geban, Ö. (1996). Fen Bilgisi Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretim ve Geleneksel Problem Çözme Etkinliklerinin Ders Başarısı Bakımından Karşılaştırılması. Ankara Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Demirel, Ö. (2010). Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Demirel, Ö. Ve Altun, E. (2007). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Ankara. Pegem.
- Deniz L. (2007). Eğitimde Bilgi Teknolojileri Kullanımı Öz-Yeterlilikleri Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışmaları. İstanbul Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi.
- Doğanay, A. (edit).(2008). Öğretim ilke ve yöntemleri. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Elmas B. (2012). Ortadoğu'daki Enerji Kaynaklarının Önemi ve Türkiye Üzerinden Taşınması ile Türkiye'nin Kazandığı Jeopolitik Konum. Ankara Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslar Arası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Engin, A. Tösten, R. Kata, D. (2010). Bilgisayar Destekli Eğitim. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Journal of the Institute of Social Sciences sayı 5 bahar .s. 69-80.
- Erden, M. (1992). Küçük Grupla Öğretim Yöntemlerinin Bilgisayar Destekli Öğretimde Kullanılması. Eğitim Teknolojisi ve Bilgisayar Destekli Eğitim 1. Sempozyumu. Bildiriler. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Falk, A. (2004). Dünya Düzeni Nereye? İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Fukuyama, F. (1999). Tarihin Sonu ve Son İnsan. İstanbul: Gün Yayıncılık.

- Fuller, G. (2016). Türkiye ve Arap Baharı. Ankara: Eksi Kitaplar.
- Fuller. E. Lesser, I. (1996). Kuşatılanlar(İslam ve Batının Jeopolitiği). İstanbul: Sabah Kitapları.
- Gary, R. Morrison G. Lowther, D. (2010). Integrating Computer Tecnology İntro The Classroom. Pearson Education.
- Gökdağ, M.(2004). Sosyal Bilgiler Öğretiminde İşbirlikli Öğrenme, Öğrenme Stilleri, Akademik Başarı ve Cinsiyet İlişkileri. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.
- Gümüş ve Özüpekçe(2013). Bilgisayar destekli coğrafya öğretimine yönelik bir tutum ölçeği geliştirme çalışması. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/8. Summer. 2013, p. 665-677, Ankara.
- Gün, S. (2006). Klasik Jeopolitiğin Soğuk Savaş Dönemine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Güneş, A. (2007). Bilgisayar. (bilgisayar destekli öğretim ve uzaktan eğitim). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güngördü, E. (1999). Coğrafyada Öğretim Yöntemleri, İlkeler ve Uygulamalar. Ankara: Ofset Matbaacılık.
- Güngördü, E. (2006). Coğrafyada Öğretim Yöntemleri ve Çağdaş Öğretim Yaklaşımları. Ankara: Asil Yayın.
- Güzeller, C; Korkmaz, Ö. (2007). Bilgisayar Destekli Öğretimde Bir Ders Yazılımı Değerlendirmesi. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.15.
- Hangül T.(2010) Bilgisayar destekli öğretimin(bdö) 8. sınıf matematik öğretiminde öğrenci tutumuna etkisi ve bdö hakkında öğrenci görüşleri. Balıkesir Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü. İlköğretim Anabilim Dalı. Matematik Eğitimi. Balıkesir.
- Hebenstreit, J. (Çev.Ergin, A). (1989). Bilgisayarların Eğitimde Kullanılması. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları. Cilt. 22. sayı.1.

- Hesapçıoğlu, M. (1994). Öğretim İlke ve Yöntemleri. İstanbul: Beta Yayınları.
- Hızal, A. (1992). Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. No. 11.
- Hızal, A.(1982). Bilgisayarlar ve Eğitim. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt. 15.sayı.1.
- Huntington, S. (1996). Medeniyetler Çatışması. İstanbul: Okuyan Us Yayın.
- İlhan, S. (1971). Jeopolitikten Taktiğe. İstanbul: Harb Akademileri Basımevi.
- İlhan, S. (1989). Jeopolitik Duyarlılık. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İlhan, S. (1992). Türkiye Jeopolitiği ve Jeopolitik Gelişmeler. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- İlhan, S. (1998). Türk Askeri Kültürünün Tarihi Gelişmesi. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- İlhan, S. (1999). Dünya Yeniden Kuruluyor. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- İlhan, S. (2004). Türkiye'nin Zorlaşan Konumu. İstanbul: Ötüken Yayınları.
- İlhan, S. (2005). Türklerin Jeopolitiği ve Avrasyacılık. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- İşman, A. (2008). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Duffy J. ve McDonald J. (2011). Teaching and Learningwith Technology Pearson .Boston.
- Kan, Ç. (2006). Etkili Sosyal Bilgiler Öğretimi Arayışı. Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.14. sayı.1.
- Karaca, A. (2007). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tam Öğrenme Modelinin Uygulanabilirliği. Elazığ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Anabilim dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Karakuş B. (2013) "Yeni Jeopolitik Dengeler ve Türk Dünyası. Malatya İnönü Üniversitesi
- Karakuş. U. (2009). Coğrafyada Deneysel Gözlem Uygulaması. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.10. sayı.1.
- Karasar N. (2008). " Bilimsel Araştırma Yöntemleri". Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Keser, H, (1990). Bilgisayar Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretimde Donanım Seçimi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. cilt.23. sayı.2.
- Kılınç M. (2015). 21. Yüzyıl Ölçütleri Bakımından Türkiye'nin Jeopolitik Özellikleri. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Kibar (2006). İlköğretim Düzeyi Fen Bilgisi Öğretiminde Yüksek Etkileşimli Bdo. Yazılımlarının Öğrenci Başarısına Etkisi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Koç, S. (1992). Etkileşimli Video Teknolojisinin Eğitimdeki Yeri ve Bilgisayar Destekli Eğitim 1. Sempozyumu. Bildiriler. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Kol, S. (2012). Bilgisayar Destekli Öğretimin Altı Yaş Çocuklarına Zaman ve Mekan Kavramlarını Kazandırmaya Etkisi. Konya Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Köstüklü, N. (2006). Sosyal Bilimler ve Tarih Öğretimi. Konya: Sebat Ofset Matbaacılık.
- Kuş, E. (2012). Nicel-Nitel Araştırma teknikleri. Ankara: Anı yayıncılık
- Kutluca, T; Birgin, O. (2007). Doğru Denklemi Konusunda Geliştirilen Bilgisayar Destekli Öğretim Materyali Hakkında Matematik Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.27. sayı.2.
- Küçükahmet, L. (1998). Öğretim İlke ve Yöntemleri. İstanbul: Alkım yayınları.
- Lacoste, Y. (2004). Coğrafya Savaşmak İçindir. Doruk Yayınları. Ankara.
- Lacoste, Y.(2008). Büyük Oyunu Anlamak. İstanbul: Ntv Yayınları.
- Lewis, B. (1999). Ortadoğu. İstanbul: Mısırlı Matbaacılık.
- Ocak, İ; Ocak, G. (2002). Bilgisayar Destekli Sunumun Sınıf Öğretimine Ek Olarak ve Sınıf Öğretiminden Bağımsız Olarak Canlılar Çeşitlidir Ünitesinde Akademik Başarı ve Kalıcılığı Etkileme Düzeyi. Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.3. sayı.2.

- Oğuzhan S. (2015) . Kuramdan Uygulamaya Bilgisayar Destekli Öğretim Materyali Geliştirme. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özey, R. (1998). Jeopolitik ve Jeostratejik Açından Türkiye. İstanbul: Marifet Yayınları.
- Özey, R. (2002). Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği. İstanbul: Aktif Yayınevi.
- Özkan, B. 2000. Bilgisayar Destekli Öğretimin Gelişimi. Adana Çukurova üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.2. sayı.18.
- Öztürk, C.(Edit.). (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, G. (2005). İlköğretim 8. Sınıf Permütasyon ve Olasılık Ünitesinin Bilgisayar Destekli Öğretim Tasarımı. Balıkesir Üniversitesi Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir
- Paçal B. (2007) ” Dünyada Değişen Jeopolitik Dengeler Işığında Karadeniz ve Türkiye'nin Konumu. İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri İşletmeciliği Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Piet A. M. Kommers. Orhun (2002). Information and Communication Technologies in Education: A Focus on Connitive Tools. The Cog-Tech Network.
- Safran, M. (Edit). 2009. Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Saray, M.(2006) “Türkiye ve yakın komşuları”.Ankara: Divan Yayıncılık
- Serdaroğlu, R. (2004). “Yeni Dünya Düzeni Büyük Ortadoğu ve Türkiye”.Ankara: Eda Matbaası
- Shelly G. (2010) ” İntegrating Tecnology and Digital Media in the Classroom” USA.
- Soğuksu A. (2007). Soğuk Savaş Sonrası jeopolitik Yapılanmanın Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sorunlarına ve Jeopolitikalarına Etkisi. Bursa Uludağ Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Sönmez, V. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretim.Ankara: Ertem Basımevi.
- Sucuoğlu, H. (2003). İşbirlikli Öğrenmenin Öğrencilerin Yükleme, Edim ve Strateji Kullanımı Üzerindeki Etkileri ve İşbirlikli Öğrenme Gruplarındaki Etkileşim Örüntüleri. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi.

- Can, G. Yaşar Ş. Sözer, E.(1998). Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. No.58.
- Şahin S. (2010). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Özel Öğretim Yöntemleri II. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şimşek, N. (2007). Öğretim Teknolojileri Kullanımı ve Materyal Geliştirme.Ankara. Asil Yayın.
- Şimşek, S. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tağma, K. (2000). Yeniden Yapılanma Kuralları(Jeopolitik, İstihbarat ve Strateji İlim Kural ve Becerisi).Ankara: Demokraside Birlik Vakfı Yayınları.
- Tandoğan, M, (1983). Bilgisayarlar ve Eğitimde Kullanımları. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.16. sayı.1.
- Tanrıoğen A. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı yayıncılık.
- Tarakçı, N. (2010). Amerikan İmparatorluğu Gölgesinde Türkiye. İstanbul: Truva Yayınları.
- Tarakçı, N. 2007. Türkiye ve Dünya Üzerine Jeopolitik Analizler.İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tarakçı, N. (2003). Jeopolitik ve Jeostrateji. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Tay, B; Ö., Ad.(edit). (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimi.Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tay, B; Öcal, Â. (edit.). (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tekten, Z. Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabı. Ankara: Yayıncılık.
- Teyfur, E. (2009). 9. Sınıf Coğrafya Dersinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi. İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Doktora Tezi.
- Toros S ve Yeşiltaş E. (2015) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Bilgisayar Destekli Öğretimin Kavram Yanılgılarını Giderme Üzerine Etkisi. International Journal of Social Science Number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS3063> Number: 39 , p. 157-172, Autumn

- Uşun, S. (2004) "Bilgisayar Destekli Öğretimin Temelleri" Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Uşun, S. (2000). Dünyada ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretim. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Uşun, S. (2000). " Dünyada ve Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretim". Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ün Açıkgöz, K, (2005). Etkili Öğrenme ve Öğretme.İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- Wallerstein, I. (1993). Jeopolitik ve Jeokültür.İstanbul: İz Yayıncılık.
- Yazıcı, H. Koca N. (2007) Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yazıcı, H.(Edit). (2007). Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği.Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yiğit, N; Akdeniz, A. (2003). Fizik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Etkinliklerin Öğrenci Kazanımları Üzerine Etkisi. Ankara Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt.23. sayı.3.